

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 50

София, петък, 24 февруарий

1933 г.

55. заседание

Срѣда, 22 февруарий 1933 година

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. и 40 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	1197	Прошение отъ юбилейния комитетъ „Добри Немировъ“, гр София — отпущатъ се безплатно на Добри Немировъ, отъ гр. София, 35.000 тухли отъ държавната тухларна фабрика, въ гр. София, и 25 куб. метра греди, 23 куб. метра дъски за обшивка, куфражъ и подъ, 8 куб. метра материалъ за прозорци и стълби и 120 кв. метра паркетъ отъ трудового горско стопанство „Тича“, като даръ по случай юбилей му за 30-годишна писателска дейность	1211
Законопроекти:		Дневенъ редъ за следващото заседание	1214
1) за облекчение на общинитѣ. (Трето четене)	1198		
2) за гарантиране вземанията на цвеклопроизводителитѣ. (Първо четене — продължение разискванията и приемане)	1202		
3) за занаятитѣ. (Първо четене — продължение разискванията)	1211		

Председателтъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ Драгомиръ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бояджиевъ Стефанъ, Буровъ Атанасъ, Василевъ Василь, Василевъ Григоръ, Василевъ Йото, Гавриловъ Никола, х. Галибовъ Юсеинъ, Ганчевъ Миню, Гашевски Никола, Данаиловъ Георги, Деневъ Андрей Пенева, Деневъ Панайотъ, Джабарски Стоянъ, Димитровъ д-ръ Георги М., Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Коста, Дуковъ Иванъ, Ецовъ Борисъ, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Запряня, Икономовъ Димитъръ, Йордановъ Георги, Казанаклиевъ Георги, Кемилевъ Никола, Колевъ Петко, Кръстевъ Гето, Кършовски Крумъ, Лоловъ Господинъ, Лоловъ Сава, Лѣкарски Иванъ, Маджаровъ Рашко, Манаровъ Христо, Маргуловъ Алекси, Мелнишки Бояня, Мечкарски Тончо, Момчиловъ Тодоръ, Мошановъ Стойчо, Наумовъ Александъръ, Николовъ Лазаръ, Пастуховъ Кръстю, Петковъ Петко, Пиронковъ Александъръ, Ралевъ Георги, п. Рачевъ Иванъ, Родевъ Христо, Русиновъ Костандинъ, Станевъ Митю, Таковъ Стефанъ, Филиповъ Стоянъ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Шишковъ Георги, Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ Василь)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитѣ г. г. народни представители:

По 1 день на:

Кръстю Пастуховъ;
Митю Станевъ;
Стефанъ Петковъ;
Андрей Пенева.

По 2 дена на:

Рашко Маджаровъ;
Николай Алексиевъ;
Георги Чернооковъ;
Янко Сакъзовъ;
Георги Калъповъ;
Стойчо Мошановъ;
Петко Колевъ Пенева;
Петъръ Панайотовъ;

Никола Поповъ и
Стоянъ Джабарски.

По 3 дни на:

Никола Гашевски;
Стефанъ Цановъ и
Василь Янакиевъ.

4 дни на народния представителъ Сѣби Димитровъ.

5 дни на народния представителъ Иванъ Ангеловъ.

Народниятъ представителъ г. Крумъ Кършовски се е ползувалъ досега съ 18 дни отпускъ. Моля да му се разреши допълнителенъ отпускъ отъ 3 дни. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сѣ съгласни да му се разреши исканиятъ допълнителенъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. д-ръ Иванъ Бешковъ се е ползувалъ досега съ 90 дни отпускъ. За съжаление, продължава да боледува и да се лѣкува въ Виена. Моля Народното събрание да му разреши допълнителенъ отпускъ 30 дни. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сѣ съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ разглеждане първата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за събиране на прѣжитѣ данѣци.

Понеже г. министърътъ на финанситѣ отсъствува, ще минемъ къмъ втората точка — трето четене законопроекта за облекчение на общинитѣ.

Е. Шидерски (з): Г. председателю! Искамъ думата преди дневния редъ.

Председателтъ: Имате думата.

Е. Шидерски (з): Г. г. народни представители! Известна е на всички ви тревогата, въ която е поставенъ сега Бургазкиятъ окръгъ, поради неплащането на цвеклото отъ Каялийската захарна фабрика. На 20 т. м. имаше публиченъ търгъ въ Бургазъ и се продаваха машинитѣ на фабриката. Производителитѣ бързатъ да се осигурятъ тѣхнитѣ вземания. Затова предлагамъ точка четвърта отъ дневния

редъ да стане точка първа, а точка първа да стане точка четвърта — да се разгледа най-напредъ законопроектътъ за гарантиране вземанията на цеклопроизводителитѣ.

Н. Пъдаревъ (д. сг. Ц): Защо изоставиха този законопроектъ?

Г. Поведаровъ (д. сг.): Той трѣбваше досега да мине.

Председателтъ: Нѣма надлежни министъръ.

Е. Шидерски (з): Ще дойде.

Председателтъ: Моля г. докладчика Стоянъ Йовевъ да прочете на трето четене законопроекта за облекчение на общинитѣ.

Докладчикъ С. Йовевъ (д): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ прибавкитѣ и поправкитѣ, приети на второ четене)

Председателтъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Най-напредъ ще ви помоля да приемете едно допълнение къмъ чл. 1, буква е, което допълнение има повече обяснителен характеръ, за да нѣма никакви неясности и никакви недоразумения при прилагането на закона.

По чл. 1, буква е, ще моля следъ думитѣ „здравни мѣста“ да се прибави следниятъ текстъ: (Чете) „по решение на общинския съветъ, чиято община стопанисва и притежава здравнитѣ мѣста (банитѣ)“ и следъ това продължава текстътъ „подъ контрола на Министерството на търговията, промишлеността и труда“.

Смисълътъ на това допълнение е, че общинскиятъ съветъ, който притежава здравнитѣ мѣста, ще трѣбва да вземе решение за употреблението на тия фондови срѣдства за разхубавяване и благоустрояване здравнитѣ мѣста.

Председателтъ: Освенъ предложението, което прави г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, постъпило е и друго едно предложение отъ народния представител г. Аврамъ Аврамовъ, подписано отъ 10 души народни представители, въ смисълъ, чл. 4 отъ законопроекта да добие следната редакция: (Чете) „Градскитѣ и селски общини, ако намѣрятъ за нужно и възможно, предвиждатъ вноскитѣ по фондъ „Постройка пазари“ (чл. 234 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба), а по отношение задължителния фондъ „Постройка кланица“ (чл. 238 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба) вноската „Кръвнина“ се намалява на 25% и тази по редовния общински бюджетъ (буква „в“) става факултативна.“

Ще предложа на гласуване предложенията по реда на достъпването имъ.

Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, както г. г. народнитѣ представители чуха, предлага къмъ чл. 1, буква е, следъ думитѣ „здравни мѣста“ да се прибави „по решение на общинския съветъ, чиято община стопанисва и притежава здравнитѣ мѣста (банитѣ)“ и по-нататъкъ следва текстътъ, както си е: „подъ контрола на Министерството на търговията, промишлеността и труда“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ току-що прочетеното отъ менъ предложение на г. министра на вътрешнитѣ работи, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! На второ четене се прие чл. 4, обаче съ едно указание отъ народното представителство; въпросътъ, който се засѣга въ чл. 4 отъ законопроекта, отново да се обмисли въ комисията и да се направи съответно предложение тукъ на трето четене. Комисията се събра и реши: чл. 4 да остане неизмѣненъ въ първата му часть — до тамъ, дето се цитира чл. 234 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба, а именно: (Чете) „Общинскиятъ съветъ на всѣка градска или селска община, ако намѣри за нужно и възможно, предвижда въ бюджета вноскитѣ за „Фонда за зараждане и уредба на пазаритѣ и панаиритѣ“ (чл. 234 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба)“. Този текстъ отъ члена, приетъ на второ четене, си остава неизмѣненъ, като първа алинея на чл. 4.

Като втора алинея на чл. 4 се прие отъ комисията следниятъ текстъ: (Чете) „Всички общини съ население

по-големо отъ 5.000 души поддържатъ задължително фонда за постройка на кланица, съгласно чл. 238 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба, като задължителната вноска отъ общинския налогъ „Кръвнина“ се намалява на 20%.“ Въ закона досега тази вноска бѣше 50%. Ние я правимъ задължителна и я намаляваме на 20%. Ако общинитѣ иматъ нужда, могатъ да правятъ и по-големи вноски. Ние имъ даваме възможностъ да иматъ едно облекчение — да взематъ отъ кръвнината известни приходи за поерѣщането и на други свои неотложни нужди.

И. Велчевъ (з): Не може ли да бѣде 30%?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Комисията прие 20%. Това е за голѣмитѣ селски и градски общини, а за другитѣ общини остава както си е.

Н. Пъдаревъ (д. сг. Ц): Защо докладчикътъ не докладва предложенията?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: На трето четене докладчикътъ не може да докладва предложения; министърътъ ги прави.

И. Велчевъ (з): Вие сте съгласни съ комисията, нали?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да, съгласенъ съмъ и моля да се приематъ предложенията на комисията.

Председателтъ: Г. Аврамовъ! При това предложение на г. министра на вътрешнитѣ работи. Вие поддържате ли Вашето?

А. Аврамовъ (з): Оттеглямъ го, защото това искахъ и азъ.

Председателтъ: Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи предлага алинея втора на чл. 4 да има следната редакция: (Чете) „Всички общини съ население по-големо отъ 5.000 души поддържатъ задължително фонда за постройка на кланица, съгласно чл. 238 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба, като задължителната вноска отъ общинския налогъ „Кръвнина“ се намалява на 20%“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ току-що прочетеното отъ менъ предложение, направено отъ г. министра на вътрешнитѣ работи, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Предлагамъ къмъ чл. 6 да се прибави забележка първа съ следното съдържание: (Чете) „Дължимитѣ отъ общинитѣ суми по заемитѣ, сключени отъ фонда „Обществени осигуровки“, се разсрочватъ за срокъ 10 години, начиная отъ 1 априлъ 1933 г., на равни годишни вноски съ 7% годишна лихва“.

Това допълнение на приетия чл. 6 става необходимо поради това, че чл. 6 можеше да се тълкува въ смисълъ, че дълговетѣ къмъ фонда „Обществени осигуровки“ за въ бъдеще ще бѣдатъ безлихвени. Другитѣ вноски, които не сѣ издължени къмъ фонда „Обществени осигуровки“, оставатъ безлихвени. Шо се отнася обаче до заемитѣ, сключени отъ фонда „Обществени осигуровки“ — понеже има сключени такива заеми и уговорени лихви — . . .

Д. Нейковъ (с. д): София, Габрово и пр.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . ние даваме едно облекчение на общинитѣ, въ смисълъ, изплащането на тѣзи суми, които се дължатъ по тия заеми, да може да се разсрочи за 10 години, на 10 равни годишни вноски, за които ще плащатъ отъ тукъ нататъкъ по 7% лихва. Това е въ връзка съ ходатайството на управлението на фонда „Обществени осигуровки“. Азъ ви моля да приемете тази първа забележка къмъ чл. 6.

Председателтъ: Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи предлага да се прибави къмъ чл. 6 една забележка първа, редактирана така: (Чете) „Дължимитѣ отъ общинитѣ суми по заеми, сключени отъ фонда „Обществени осигуровки“, се разсрочватъ за срокъ отъ 10 години, начиная отъ 1 априлъ 1933 г., на равни годишни вноски съ 7% годишна лихва“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ прочетената забележка първа къмъ чл. 6 на законопроекта, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърът на вътрешните работи.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Към същия чл. 6 моля да приемете една друга, втора забележка. Касае се въпросът за два водни синдиката — водният синдикат „Блато“, въ с. Костинбродъ, и водният синдикат „Русенски Ломъ“, въ гр. Русе. Първият синдикатъ засѣга 10 общини отъ Софийска селска околия, а вторият синдикатъ засѣга 141 общини, които сѣ разпредѣлени въ следните 7 околии: Русенска околия — 29 общини; Бѣленска — 30 общини; Разградска — 20 общини; Балбунарска — 13 общини; Кеманларска — 15 общини; Горноорфѣвска — 5 общини; Поповска — 29 общини — всичко 141 общини. Тия 141 общини дължатъ къмъ водния синдикатъ „Русенски Ломъ“ отъ недобори и членски вноски една обща сума, възлизаща на 1.377.069 л. до 31 декемврий 1932 г. Това сѣ недобори отъ останали неплатени членски вноски, които казанитѣ 141 общини сѣ въ невъзможност да изплатятъ.

Що се отнася до костинбродския воден синдикатъ „Блато“, къмъ него недоборитѣ отъ членски вноски до днесъ сѣ 3.132.705 л. Тая сума се дължи отъ общинитѣ Опицевтска, Петричка, Шияковска, Костинбродска, Голяновска, Доброславска, Мраморска, Мировенска, Требичка и Кумаришка. Тия 10 общини обхващатъ въ себе си около 80 села, които сѣ извъредно натоварени съ дългове — членски вноски къмъ водния синдикатъ „Блато“. Водният синдикатъ, каквото и да направи, не може да събере тия закѣснѣли членски вноски, затова защото е абсолютно невъзможно тия 10 общини около София — които разчитатъ повече на едно млякарство — да внесатъ тая сума надъ 3 милиона лева. Напр., Опицевтската община дължи 386.280 л., плюсъ други 80 хиляди лева — значи, тя дължи надъ 500 хиляди лева и никой пътъ не може да ги изплати. Всѣкаква ексекуция, не само на Опицевтската община, но и на другитѣ — Петричка, Шияковска, и пр. — не би била нищо друго, освенъ една голѣма бруталностъ къмъ тѣхъ, при пълната невъзможност на населението да изплати тия задължения.

Тоя въпросъ го обсъждахме въ комисията преди второто четене на законопроекта, обаче тамъ не се взема решение, а се предостави на менъ да събера даннитѣ относително тия задължения на общинитѣ къмъ воднитѣ синдикати. И азъ се постаряхъ да събера тия данни, като вземахъ предъ видъ и закона, и уставитѣ на воднитѣ синдикати, и рапортитѣ на окръжнитѣ управители, и ходатайствата на отдѣлнитѣ села, и протоколитѣ на населението. Искането за заличаването на тия дължими къмъ воднитѣ синдикати членски вноски е искане абсолютно на всички жители отъ тия села, които ви изброихъ.

Дѣлото на воднитѣ синдикати, особено що се отнася до костинбродския синдикатъ „Блато“, очевидно, трѣбва да се реформира. Това ще бѣде по-нататъшна задача на управлението, за да може при такива недобори да се използва преди всичко трудовата повинност на населението; а може би тия синдикати, работитѣ по отводняване, коригиране на рѣки и т. н. ще трѣбва да минаватъ къмъ Дирекцията на трудовата повинност, за да могатъ тия синдикати да развиятъ една планомѣрна и задоволителна работа. Независимо отъ това, костинбродският синдикатъ „Блато“ има свои задължения. Той, обаче, разбира се, ще трѣбва да намѣри начини, за да изкара започнатата работа, както и да се справи съ всички задачи, които си е поставилъ.

Ето защо азъ моля народното представителство да се съгласи да поставимъ въ чл. 6 на законопроекта една втора забележка, която да гласи така: (Чете) „Дължимитѣ отъ общинитѣ членски вноски за минало време спрямо воднитѣ синдикати „Блато“ (с. Костинбродъ) и „Русенски Ломъ“ (Русе) се заличаватъ“, за да може отсега нататкъ да тръгне по-леко работата и на синдикатитѣ, и на самото население.

Ж. Йордановъ (з): Г. министре! Едно пояснение. Имате ли сведения за синдиката „Камчия“ въ Камчийската долина, въ Шуменския окръгъ?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣмамъ сведения.

Ж. Йордановъ (з): Не е ли добре да се обгърнатъ задълженията къмъ всички синдикати?

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Много инцидентно се прави това предложение.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Не е инцидентно. Това е едно облекчение, което се налага. Работимъ за облекчение на общинитѣ. А въ случай, както виждате, касае се за 160-170 села.

Министър Д. Гичевъ: По-добре да остане този въпросъ да се уреди съ единъ специаленъ законъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Това е общо положение.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Би трѣбвало да обемете всичкитѣ синдикати и да дадете нѣкои мѣроприятия, които да поправятъ положението. Инцидентно за единъ-два синдиката не може.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ искамъ да помогна на населението. Вие недейте го гласува!

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Не може така.

А. Капитановъ (з): Но има и други синдикати.

Председателъ: Има думата народниятъ представител г. Цвѣтанъ Стоянчевъ.

Ц. Стоянчевъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Забележката, която предлага г. министърътъ на вътрешните работи, за облекчение на нѣкои общини по отношение вноскитѣ имъ къмъ воднитѣ синдикати „Русенски Ломъ“ и „Блато“ отъ гледище на облекчение на общинитѣ е логична и целесъобразна. Обаче, ако се взематъ предъ видъ задачитѣ на тѣзи синдикати, ако се вземе предъ видъ тѣхната природа, ще се види, че тѣ сѣ публично-правни органи, а не сѣ частни сдружения. Напр., костинбродският синдикатъ „Блато“ е задължителенъ синдикатъ, а не доброволенъ; той има задачата да коригира рѣката „Блато“ и да отводни около 20.000 декари. Ако бѣше доброволенъ синдикатъ, бѣдте сигурни, че никой нѣмаше да членува въ него; нѣмаше и азъ да членувамъ.

Вѣрно е, отъ друга страна, че населението е противъ синдикатитѣ, и затова който се опита сега да отиде противъ тѣзи облекчения, ще си навлѣче омразата на населението тамъ. Повикътъ срещу синдикатитѣ въобще е голѣмъ и ако нѣкой би се обявилъ противъ предложението, което прави г. министърътъ, то значи да не може вече да стѣпи въ тѣзи 10 общини, които съставляватъ по-голѣмата частъ отъ Софийската избирателна околия.

Обаче предложението на г. министра не държи точна смѣтка за това, къде какъ се работи. Вѣрно е, че водниятъ синдикатъ „Блато“ — него го познавамъ по-добре, не познавамъ синдиката „Русенски Ломъ“ — е задължителенъ общинитѣ съ известни вноски, но тѣзи вноски не сѣ въ пари, а сѣ въ натура — трудова повинност. И аслъ работата, която е извършена до днесъ, извършена е съ трудова повинност. Ако се изчислятъ работитѣ, извършени досега отъ този синдикатъ чрезъ трудова повинност, ще се види, че тѣ възлизатъ на около 12 милиона лева. Разбира се, известна частъ отъ тѣзи работи е извършена и чрезъ заплащане, но голѣмата частъ е извършена чрезъ трудова повинност. Тая трудова повинност механически е превърната въ пари и общинитѣ сѣ задължени въ пари за известни цели, за да могатъ да ги принудятъ да плащатъ. Азъ нѣмамъ всичкитѣ тѣзи цифри, които човѣкъ би могълъ да събере, но всѣки, който се интересува, ще разбере само отъ отчетитѣ на този синдикатъ и отъ отчетитѣ на Съюза на воднитѣ синдикати колко несправедливо ще бѣде, ако отъ единъ пътъ заличимъ всичкитѣ тѣзи вноски, които общинитѣ има да даватъ на синдиката. Защото, представете си, че общината въ Костинбродъ, общината въ Петричъ, общината въ Кумарица сѣ изработили 100% отъ своята работа, а другитѣ общини сѣ наченали и не сѣ я завършили, окръжниятъ управител отишел и имъ казалъ, че нѣма да плащатъ и тѣ не искатъ да работятъ — ще дойде едно наводнение и ще заличи това, което е изработено. По този начинъ преливаме отъ пусто въ праздно.

Министър Д. Гичевъ: Даденъ ли е въ смѣдъ окръжниятъ управител за тая работа?

Ц. Стоянчевъ (з): Не е даденъ. — Азъ не мога да се обявя противъ това предложение на г. министра, понеже, както казахъ, не бихъ могълъ въ такъвъ случай да стъпя по-нататъкъ въ тѣзи села. Но ако вие искате да извършите една полезна работа, азъ бихъ ви молилъ да обсъдите повечко този въпросъ. Доколкото ми е известно, синдикатътъ „Русенски Ломъ“ съществува изключително върху тѣзи вноски на общинитѣ — които сѣ само колективни членове. Заличите ли членскитѣ вноски, трѣбва да турите кръстъ на синдиката „Русенски Ломъ“.

Министъръ В. Димовъ: Сега работи.

Ц. Стоянчевъ (з): Сега работи, има и багеръ и т. в. Затова ми се вижда това предложение несвоевременно направено. Ако е въпросъ за облекчение на общинитѣ и да се отиде насреща на желанието на народа, азъ бихъ ви молилъ тогава да туримъ кръстъ на тия синдикати, въобще да ги заличимъ. Населението кански пици отъ водния синкатъ „Блато“, защото е натоварено съ вноски отъ 45 л. на декаръ, който се отводнява. Това е така. Населението е натоварено съ тая синдикална трудова повинност, понеже общинитѣ се числятъ като кооперативни членове на този синдикатъ, и тая повинност тежи на населението. Ако искаме да правимъ облекчение, длъжни сме да заличимъ всички. Ако приемемъ да освободимъ тия общини, които сѣ направили изправителнитѣ корекции и тѣзи корекции сѣ годни, а останалитѣ, като Голяновци и Бистрица, които просто саботиратъ . . .

Министъръ Д. Гичевъ: Да се намалятъ или разсрочатъ вноскитѣ.

С. Омарчевски (з): Да се разсрочатъ — да. Но защо само на 10—15 общини! Това е трето четене. Това е една нова материя. На трето четене такива работи не могатъ да се предлагатъ. Това не е второ четене.

Ц. Стоянчевъ (з): Не е справедливо едни да работятъ за смѣтка на други, още повече, че могатъ да се явятъ и други случаи. Едни общини сѣ коригирали коритото на рѣката и сѣ дали възможност на водата да се оттича много по-бърже, а други не сѣ извършили тая корекция и затова при най-малкото наводнение — понеже р. Блато има единъ доста голѣмъ басейнъ — веднага ще се наводнятъ всички села, защото водата не ще може да се изтича съ същата скоростъ, съ каквато е дошла отъ горе. Ако не се продължатъ работитѣ, има се опасностъ да се нанесатъ много по-голѣми щети на населението, отколкото сѣ нанесени досега.

Азъ бихъ молилъ г. министра на вътрешнитѣ работи, заедно съ г. министра на земледѣлието, да ни занимаятъ съ специаленъ законопроектъ за облекчаване не само на тия общини, но въобще на населението, което е зле обременено. Да видимъ дали участието на нѣкакви други фактори въ реализирането на мѣроприятията на тѣзи синдикати нѣма да ни подпомогне да ги завършимъ, или пъкъ, ако ги сметемъ, че сѣ несвоевременно захванати и не ще могатъ да се реализиратъ, да ги изоставимъ окончателно, за да освободимъ веднъжъ завинаги населението отъ тия тежести въ повече, отколкото иматъ други.

Воднитѣ синдикати „Блато“ има единъ заемъ отъ Земледѣлската банка съ 9% лихва. Едно облекчение, което може да се направи, е да се намали тая лихва на 6% или на 4%.

Ето защо бихъ молилъ г. министра да видоизмѣни предложението си: да изравни общинитѣ, които взематъ участие въ воднитѣ синдикати, като се държи смѣтка за тия общини, които не сѣ изработили трудовата си повинност. Общинитѣ не сѣ противъ трудовата повинност — тѣ сѣ противъ едноличнитѣ членски вноски. Трудовата повинност е като членска вноска на общината, а едноличнитѣ членски вноски, които се събиратъ по 45 л. на декаръ, служатъ за покриване на лихвитѣ къмъ Земледѣлската банка. Тѣ сѣ, които тежатъ на населението и които го каратъ да иска непременно да се ликвидиратъ тия синдикати.

Моля, ако може, да ни се направи декларация, че въ близко бъдеще ще ни се внесе специално предложение за облекчение въобще на членоветѣ на воднитѣ синдикати.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг.): Г. г. народни представители! Азъ се надѣвамъ, че г. министърътъ на вътрешнитѣ работи самъ трѣбва вече да се е убедилъ, колко ще бѣде пакостно, ако, отъ желание да се облекчатъ тѣзи или онѣзи общини, които сѣ сѣгнати въ този сезонъ на облекче-

ния да предявятъ своитѣ желания, остави предложеното отъ него постановление да мине въ закона и по този начинъ да се засегне единъ голѣмъ въпросъ, който трѣбва да се третира отдѣлно въ цѣлата негова ширина, защото не сѣ само тия общини, които случайно сѣ предявили тия искания, а, сигурно, въ всички синдикати ще намѣрите подобни незадоволства.

Ето защо моля въ тоя законопроектъ да не се засѣга този голѣмъ въпросъ. Моля г. министра да изостави предложеното отъ него постановление, а нека се занимаятъ респективнитѣ министри съ този много голѣмъ въпросъ въ цѣлата негова ширина, за да видимъ какъ ще могатъ да се поправятъ констатиранитѣ недостатѣци. Има специаленъ законъ за воднитѣ синдикати, съществувашитѣ синдикати си иматъ кредитори, иматъ си свои извършени работи, иматъ задължения спрямо нѣкои и, ако почнете частично тукъ-тамъ да откъсвате тѣхнитѣ задължения, ще настѣпн една бъркотия, която ще създаде недоволство на десетки, на стотици общини — и то за какво? — за да се задоволятъ нѣкои.

Мисля, че не сѣ нуждни други мотиви, за да се надѣваме, че г. министърътъ ще изостави това предложение.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Минчо Дилиановъ.

М. Дилиановъ (з): Г. г. народни представители! Въпросътъ е твърде голѣмъ, за да бѣде уреденъ съ една забележка къмъ тоя законъ, и то предложена на трето четене. Азъ бихъ молилъ г. министра да се съгласи съ изказаното вече мнение, тоя въпросъ да се остави за обсъждане между него и г. министра на земледѣлието, за да бѣдемъ сезирани съ единъ специаленъ законопроектъ. Не сѣ само двата синдиката „Блато“ и „Русенски Ломъ“, къмъ които общинитѣ сѣ задължили; и къмъ други синдикати край Дунава — „Видинска дига“ и други — общинитѣ иматъ голѣми задължения. Азъ съмъ съгласенъ съ г. министра на вътрешнитѣ работи, че тукъ действително се налага единъ прегледъ на положението и намаляване или заличаване на известни задължения.

Специално за „Русенски Ломъ“ ние имаме следната картина: задължили сѣ съ надъ милионъ и повече лева общини, които нѣматъ абсолютно никакво отношение къмъ водния синдикатъ „Русенски Ломъ“. Не само това — дори цѣли околии нѣматъ никакво отношение къмъ водния синдикатъ, т. е. имотитѣ на населението въ тия околии нѣматъ абсолютно никакви допирни точки съ р. Русенски Ломъ и населението нѣма никакви интереси, свързани съ отводняването и коригирането на тая рѣка — което е целъ на синдиката „Русенски Ломъ“. Тия общини въ Русенско сѣ задължили надъ 702 милиона лева, макаръ че много села нѣматъ никаква облага отъ корекцията на р. Русенски Ломъ.

Смѣтамъ, че въ новия законопроектъ, който ще внесе г. министърътъ на земледѣлието или пъкъ г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, но следъ като съвмѣстно обсъдятъ въпроса, ще се вземе това положение предъ видъ. Напр. Кеманларска и Балунарска околии се намиратъ на 20—30—40 км. далечъ отъ р. Русенски Ломъ и по този начинъ тѣхнитѣ имоти нѣма да полвчатъ абсолютно никакви облаги отъ коригирането на рѣката и несправедливо ще бѣде да бѣдатъ обложени еднакво съ селата, които се намиратъ непосредствено по Русенски Ломъ и на които имотитѣ сѣ почти ежегодно отличани отъ наводненията на тая рѣка. Дали ще бѣлатъ съвършено освободени тия села и околии, които сѣ извѣтъ периметра на облагитѣ отъ коригирането на рѣката, то е въпросъ, който г. г. министритѣ ще решатъ. Но азъ смѣтамъ, че сега, на трето четене, е страшно неудобно да повдигаме такъвъ единъ въпросъ, който е принципенъ въпросъ. Затова моля г. министра да се съгласи да остави разрешението му да стане съ единъ специаленъ законопроектъ, който да се внесе въ скоро време.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ преди всичко да отблъсна упрѣка, която г. министърътъ на вътрешнитѣ работи така лекомислено отправи къмъ народното представителство, като каза, че желаелъ да облекчи населението, а пъкъ народнитѣ представители, ако желаятъ — да не гласулатъ предложението му.

Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ желанието на г. министра на вътрешнитѣ работи да облекчи населението. Но когато желае това да стане по законенъ

редъ, той ще трѣбва да се съобрази съ начина, по който законитѣ му могатъ и трѣбва да минатъ. Самъ г. министърътъ каза, че съ тоя въпросъ парламентарната комисија не е могла да се занимае. Затова, защото не е разполагала съ данни и затуй именно тя възложила на него да събере данни; но г. министърътъ, безъ да сложи въпроса на комисията, явява се тукъ на трето четене съ това предложение.

Г. г. народни представители! Такъвъ начинъ на законодателствуване азъ смѣтамъ, че най-напредъ г. министъръ Гиргиновъ не би се съгласилъ да се възприеме отъ насъ. И ето защо мисля, че народното представителство ще държи на формата на законодателствуването си, за да помоли г. министра да не настоява да законодателствуваме по такъвъ начинъ. Той пакъ ще мине за доброжелател на населението, когато обсъди въпроса въ цѣлата му ширина и пожелае да се съобрази съ всички данни, съ които разполага, за да се създаде едно законодателство, което да обема цѣлия въпросъ. И нѣма да стане тогава никому криво, че едни общини сж привлѣкли вниманието на г. министра, а други не сж били засегнати.

Азъ смѣтамъ, че тоя начинъ на законодателствуване е погрѣшенъ, и г. министърътъ нѣма да настоява на него. Въ всѣки случай ние не можемъ да гласуваме за една такава забележка.

Председателътъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ ви обяснихъ, че моето желание въ случая е да допринесе нѣщо за облекчение на тия 160-170 села. Азъ казахъ сжщо, че разрешението на въпроса за заличаване на длъжимитѣ отъ общинитѣ вноски къмъ воднитѣ синдикати нѣма да разреши цѣлата проблема. Напротивъ, проблемата трѣбва да се разреши съ реформиране на цѣлото дѣло на воднитѣ синдикати въ страната. Азъ трѣбва да кажа моето впечатление, моето убеждение по тоя въпросъ.

Колкото и да е по идея благородна инициативата и отъ народо стопанска гледна точка похвална, тя е зле организирана и е при едно положение на невъзможностъ да даде добри резултати, затова защото нѣма равномерностъ, нито между проходитѣ и разходитѣ, нито между задачитѣ на синдикатитѣ и даденитѣ възможности, отъ които ще трѣбва да се ползватъ тѣ. Азъ знамъ, че напр., костинбродскиятъ воденъ синдикатъ „Блато“ опредѣля много неправилно мѣстата, които сж причислени къмъ заливаемата площъ. И тукъ има една несправедливостъ, че отдѣлни лица плащатъ членски вноски къмъ синдиката доброволно, или принудително, когато не желаятъ да ги платятъ, а отъ друга страна пакъ сжщитѣ лица извършватъ трудова повинностъ въ полза на тоя синдикатъ. Това двойно облагане на едни и сжщи лица очевидно е несправедливо и непоносимо отъ населението и затуй съвсемъ е забатачено дѣлото на синдиката. Презъ 1929, 1930, 1931 г. синдикатътъ е продължилъ своето съществуване съ изхарчване на заема 4 милиона лева, отпуснатъ отъ Земледѣлската банка. Никакви други доходи не е ималъ. 190 души сж изпълнили презъ 1930/1931 г. своята трудова повинностъ, като сж направили ония изкопи, които сж били длъжни да направятъ, а хиляди повинничари не сж се явили на работа, нито нѣкой ги е подирилъ. Отъ 1927, 1928, 1929, 1930, 1931 и презъ изтеклата 1932 г. недоборитѣ сж се натрупали, а сжщо така и трудовата повинностъ не можеше да се извърши отъ единъ човѣкъ за изтеклитѣ 7-8 години. Вие виждате, че е невъзможно за селата, за населението да изпълни тия задължения. Затуй азъ дойдохъ до това предложение, което, мислѣхъ, народното представителство ще одобри. Азъ признавамъ, че въ случая действуваме по единъ особенъ начинъ, но то е защото искаме да облекчимъ общинитѣ. Затуй внасямъ това предложение. Но ако вие мислите, че не трѣбва да помѣстимъ тая забележка въ законопроекта, азъ съмъ съгласенъ да оттегля предложението си. Обаче азъ моля народното представителство да има предъ видъ, че нуждата е извънредно голѣма, преди всичко за спасяването на това синдикално дѣло у насъ и една бърза реформа е необходима.

Като се съгласявамъ забележка II да не влиза въ чл. 6 на законопроекта, длъженъ съмъ същевременно да помоля моитѣ другари съвмѣстно да обсъдимъ положението на тия общини и да внесемъ законодателно предложение за облекчаването имъ.

Т. Тонковъ (з): Но на всички общини, за всички водни синдикати.

Ц. Стоянчевъ (з): На всички синдикати.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да.

Председателътъ: Предлагате ли тая забележка?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Оттеглямъ я.

Председателътъ: Други предложения имате ли, г. министре?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Предъ видъ на това, че народното представителство не е съгласно, оттеглямъ я.

Председателътъ: Които отъ г. народнитѣ представители приематъ на трето четене...

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Чакайте, има други предложениа.

Председателътъ: Азъ Ви питахъ, имате ли други предложения.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не чухъ.

Предлагамъ забележката къмъ чл. 11, която се отнася до Плъвенската градска община, да бѣде преработена, безъ да се измѣнява нейниятъ смисълъ, както следва: (Чете) „Съ сжщитѣ облекчения се ползува и Плъвенската градска община по отношение заема ѝ срещу облигации отъ държавния облигационенъ заемъ („Държавенъ вестникъ“ бр. 278/1927 г.) и предъ Българската земледѣлска банка въ която сж заложени въпроснитѣ облигации“.

Това е само едно по-добро редактиране на забележката, да се знае, че за този именно заемъ на Плъвенската градска община, който е свързанъ съ държавния облигационенъ заемъ, съ облигациитѣ, които сж заложени въ Българската земледѣлска банка, се отнася облекчението на тая община.

Председателътъ: Г. министре! Тази забележка, която е къмъ чл. 11, ще добие нова редакция, която Вие предлагате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въмѣсто онази забележка, ще бѣде тази забележка.

А. Ляпчевъ (д. ст): Отъ коя година сж тѣзи облигации?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Отъ 1927 г.

Председателътъ: Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи предлага, вмѣсто вотираната на второ четене забележка къмъ чл. 11, да се приеме друга една, редактирана така: (Чете) „Съ сжщитѣ облекчения се ползува и Плъвенската градска община по отношение заема ѝ срещу облигации отъ държавния облигационенъ заемъ („Държавенъ вестникъ“ бр. 278/1927 г.) и предъ Българската земледѣлска банка, въ която сж заложени въпроснитѣ облигации“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ въпросната забележка, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! При второто четене на законопроекта бѣхъ наточенъ, по предложение на г. Джанкардашлийски, да направя известни облекчения на общинитѣ и по заемитѣ, които сж направени предъ Българската народна банка, по които заеми, обаче, нѣма гаранция на държавата. Отъ проучването, което направихъ, се установи, че се касае за 67 заеми, които възлизатъ на обща сума 38.492.675 л. на 67 общини въ цѣла България. Това сж сключени заеми въ миналото, отчасти погасени, отчасти непогасени. Всичкитѣ тѣ навремето сж били съ 7% лихва, впоследствие, обаче, поради неизправностъ на нѣкои общини, лихвата е била покачена, въз основа на закона за ипотечарния кредитъ въ България, на 12%.

Въздохъ въ разбирателство съ управлението на Народната банка и управителниятъ съветъ се съгласи да направи известни облекчения по отношение на тѣзи общини за тѣзи именно заеми. Вие знаете, че режимътъ на Бъл-

гарската народна банка е особенъ, съгласно закона, и трѣбваше да вземемъ мнението на управителния съветъ, на управата въобще, на Българската народна банка.

И затуй ще ви моля да приемете една забележка къмъ чл. 10 на законопроекта, която да гласи така: (Чете) „По заемитъ, отпущнати отъ Българската народна банка направо на общинитъ срещу залогъ на общински приходи, лихвениятъ процентъ, по-голямъ отъ 9%, се намалява на 9%. За закъснителитъ вноски по тия общински заеми, безъ огледъ на това, кога е сключенъ заемътъ и какъвъ е лихвениятъ процентъ, не се събира лихвата-глоба, предвидена въ чл. 28 отъ закона за ипотечния кредитъ при Българската народна банка“.

По тия начинъ се създаватъ известни облекчения и за тѣзи общини, които сж поели заемни задължения предъ Българската народна банка.

Председателътъ: Г. министърътъ на вътрешнитъ работи предлага една забележка къмъ чл. 10 отъ законопроекта, редактирана така: (Чете) „По заемитъ, отпущнати отъ Българската народна банка направо на общинитъ срещу залогъ на общински приходи, лихвениятъ процентъ, по-голямъ отъ 9%, се намалява на 9%. За закъснителитъ вноски по тия общински заеми, безъ огледъ на това, кога е сключенъ заемътъ и какъвъ е лихвениятъ процентъ, не се събира лихвата-глоба, предвидена въ чл. 28 отъ закона за ипотечния кредитъ при Българската народна банка.“

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ въпросната забележка къмъ чл. 10 отъ законопроекта, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ на трето четене законопроекта за облекчение на общинитъ, съ токущо вотираниятъ прибавки и поправки къмъ него, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 24)

Минаваме къмъ разглеждане следната точка трета отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за замянитъ — продължение разискванията.

Н. Пълдаревъ (д. ст. Ц): Г. председателю! Направи се предложение отъ народния представител г. Шидерски, да се прережда дневниятъ редъ, защото законопроекта за гарантиране вземанията на цвеклопроизводителитъ се дебатиратъ. Защо се остави подиръ законопроекта за замянитъ? Това предложение не се постави на гласуване.

Министъръ Д. Гичевъ: Нѣмамъ нищо противъ да се прережда дневниятъ редъ — съгласенъ съмъ.

Председателътъ: Които приематъ предложението на народнитъ представители г. Шидерски и г. Пълдаревъ за пререждане на точка трета отъ дневния редъ съ точка четвърта моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ разглеждане на точка четвърта отъ дневния редъ: първо четене на законопроекта за гарантиране вземанията на цвеклопроизводителитъ — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представител г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. ст.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законопроектътъ, предметъ на сегашнитъ дебати, е повече отъ навремененъ. Намирамъ, че той отговаря на назрѣлитъ нужди на живота и че иде въ защита на съществени и легитимни интереси на нашето народно стопанство изобщо и специално на една важна стопанска категория, каквато сж нашитъ цвеклопроизводители. Нашъ дългъ е да поздравимъ инициативата за тия законопроекта, правейки известни странични принципни резерви, за които ще стане дума по-нататъкъ и за които, вѣрвамъ, ще бѣде взета съответна забележка отъ респективния министъръ, вносителъ на този законопроектъ.

Поводътъ, за да се внесе тия законопроектъ, както се изтъкна, е случаятъ съ захарната фабрика въ Каяли, която се оказа неплатежеспособна и длъжница за една значителна сума къмъ своитъ цвеклопроизводители. Явява се сега въпросъ, по кой начинъ да се помогне за охрана креанситъ на цвеклопроизводителитъ и да имъ се даде една бърза и ефикасна защита. Доколкото сведенията, които достигатъ до насъ, сж вѣрни, излиза, че фабриката въ Каяли е вече въ ликвидация, което застрашава още повече интереситъ на цвеклопроизводителитъ. Това налага да минемъ настоящия законопроектъ съ възможната най-голяма бързина, безъ, разбира се, последната да бѣде за смѣтка на правилното разглеждане и разумно разрешение на въпроситъ, третираны отъ законопроекта.

Безъ да искамъ да правя една партизанска критика — далечъ е отъ мене тази мисль — все пакъ азъ се считамъ длъженъ да направя тукъ, отъ това мѣсто, една констатация, съ надежда, че ще бѣде взета забележка отъ нея, за да се избѣгнатъ поне занаяредъ трѣшкитъ на миналото. На фабриката въ Каяли сж дадени известни предимства, които не сж били въ унисонъ съ текста и идеитъ на специалния законъ, гласуванъ миналата година за насърчителни сѣненето на захарно цвекло и производството на захаръ, и тя е получила единъ контингентъ за производство на захаръ, респ. за засѣване на цвекло, който далечъ не отговаря на нейнитъ капацитетъ и районъ.

Нека ми бѣде позволено, безъ да върша локална политика, да обърна вниманието на респективния министъръ на земледѣието и държавнитъ имоти върху текста на алинеи трета и четвърта отъ чл. 1 отъ поменатия вече и гласуванъ миналата година законъ за насърчителни сѣненето на захарно цвекло и производството на захаръ, въ който е прието, като принципъ, че необходимата площъ за засѣване на захарно цвекло, респ. за производство на захаръ, се разпредѣля, споредъ капацитета и района имъ, между отдѣлнитъ захарни фабрики. Трѣбва да констатирамъ, че даннитъ за миналата реколтата говорятъ, че този принципъ не е спазенъ. Като южнобългарски депутатъ, безъ да забравямъ, че съмъ преди всичко български депутатъ, азъ трѣбва да изтъкна, че за Южна България, макаръ че тамъ има две захарни фабрики, е отредено за производство несъответно и далечъ недостатъчно количество захаръ, съ което сж извършени нарушение на закона и неправда къмъ южнобългаритъ, безъ да ни занимаватъ тукъ сами по себе интереситъ на дветъ захарни фабрики въ Южна България: на Каялийската и Пловдивската; ние не можемъ да не спремъ вниманието си върху факта, че по този начинъ сж реално засегнати интереситъ на цвеклопроизводителитъ въ Пловдивския районъ, специално въ Пловдивския и Старозагорския окръзи. Ще трѣбва, следователно, занаяредъ разпредѣленieto на захарното цвекло, собствено на производството на цвекло и установяването на засѣваната площъ за всѣка захарна фабрика — досега бѣха 5 фабрики, а сега занаяредъ петата фабрика, тая въ Каяли, е вънъ отъ строя — да ставатъ, съгласно чл. 1 отъ закона за насърчителни сѣненето на захарно цвекло и производството на захаръ, съобразно капацитета и обсега на района на сжшитъ фабрики. Вие ще имате предъ видъ интереситъ на цвеклопроизводителитъ въ Пловдивския окръгъ и въ Старозагорския окръгъ, еднакво интереситъ и на пловдивското работничество, което иске да бѣде ангажирано на работа въ тамошната фабрика. А фактъ е, че захарната фабрика въ Пловдивъ миналата година работи само 15 дни, тогава когато другитъ фабрики работиха по 2—3 месеца. Между тѣмъ, фактъ е, че Пловдивъ остава раг excellence единъ голъмъ работнически центъръ и трѣбва да се държи добра смѣтка за това и ако не да се иска една привилегия, едно предпочитане за този градъ, то поне да се запази справедливостта и законността, като бѣдатъ спазени при определяне контингентитъ принципитъ, възприети въ гласувания миналата година законъ за насърчителни сѣненето на захарно цвекло и производството на захаръ.

Само нѣколко цифри ще процитирамъ набързо, които смѣтамъ, че не сж безинтересни за народното представителство. Капацитетътъ на фабрицитъ въ Северна България е 3.900 вагона а на фабрицитъ въ Южна България е 1.400 вагона. Нѣма освенъ да се държи смѣтка отъ отговорния министъръ за този капацитетъ и за размѣра и пространството на районитъ на захарнитъ фабрики, за да се установи една правилна и реална пропорция, каквато, за съжаление, фактически вис нѣмате при кампанията и реколтата презъ миналата година. Производството на захаръ миналата година отъ фабрицитъ въ Северна България е било 26 милиона, а производството на захаръ отъ фабрицитъ въ Южна България е било 5.400.000, значи едно съотношение 5:1 въ полза на захарнитъ фабрики отъ Северна България и въ явнъ ущрѣбъ на южнобългарскитъ захарни фабрики, едно съотношение, което не отговаря на онова законно установено съотношение, което ще се добие, като се взематъ предъ видъ капацитетитъ на фабрицитъ и голѣмината на тѣхнитъ райони.

Прочее, азъ се считамъ длъженъ отъ това мѣсто тукъ, по поводъ на този законопроектъ, да обърна настоятелно и сериозно вниманието на уважаемия министъръ на земледѣието и държавнитъ имоти, за да се държи добра смѣтка поне занаяредъ за тѣзи принципи, за тѣзи правни и социално-стопански съображения, за това съотношение, което Камарата е възприела съ гласуваната миналата година законъ.

Г. г. народни представители! Минавамъ сега конкретно къмъ самия законопроектъ.

Ще трѣбва на първо мѣсто, по-моего скромно мнение, да се конкретизиратъ известни мѣрки и, главно, да се създадатъ съответнитѣ условия, за да имаме една реална и ефикасна привилегия. Само тъй, както ви казвамъ, цеклопроизводителитѣ ще иматъ реална привилегия върху захарта. Това, което съдържа законопроектътъ, не е достатъчно. Текстътъ, както сте го чели вече, е следниятъ: „Вземанията на цеклопроизводителитѣ отъ продажба на цекло сѣ привилегировани“. Това е казано много слабо, казано е недостатъчно. Ще трѣбва да се предвидятъ текстъ, да се предвидятъ изрични условия, които ще направятъ тази привилегия реална, ефикасна, въ всѣки моментъ лесно осъществима, такава, която да не може да бѣде прескочена, която да не може да бѣде злоупотребена волно или неволно отъ никоя захарна фабрика отъ категорията на фабриката въ Каяли въ щета на цеклопроизводителитѣ. И моята мисль е, че между другитѣ мѣрки, които се налагатъ, ще трѣбва да се предвидятъ и следнитѣ:

На първо мѣсто ще трѣбва, по силата на специаленъ законенъ текстъ, къмъ края на захарната кампания да се опредѣли отъ съответнитѣ акцизни власти следъ прегледа на смѣткитѣ на фабрицитѣ, какви сѣ задълженията на всѣка захарна фабрика къмъ цеклопроизводителитѣ. И когато ще имате едни такива сведения, въ всѣки моментъ фискалната власть ще знае размѣра и величината на тѣзи задължения и ще трѣбва да държи смѣтка за тѣзи задължения при всѣко изисквано отъ нея и давано разрешение да се изнесе захаръ отъ складоветѣ на фабрицитѣ.

Ще трѣбва, на второ мѣсто, фабрицитѣ да бѣдатъ задължени да даватъ редовно на акцизната власть въ края на месеца писмени сведения за изплащанията, които сѣ направили презъ месеца на своитѣ кредитори цеклопроизводители. Значи, още първия денъ на следващия месецъ акцизната власть ще знае какви сѣ задълженията на всѣка фабрика къмъ нейнитѣ цеклопроизводители. И ако тѣ сѣ намалени, разбира се, за това ще се държи смѣтка и ще може да се позволи вече единъ съответенъ новъ износъ на захаръ.

На трето мѣсто, могатъ да бѣдатъ задължени захарнитѣ фабрики да държатъ подъ контрола на акцизната власть специални регистри, водени по единъ прегледенъ начинъ, за да може въ всѣки моментъ да се провѣрява и чрезъ тѣхъ размѣрътъ на тѣзи задължения и съобразно тия задължения на фабрицитѣ къмъ цеклопроизводителитѣ, ще се позволява по-голямъ или по-малкъ износъ на захаръ отъ фабричнитѣ магазини.

Има единъ другъ въпросъ, г. г. народни представители, който е наистина не само интересенъ, но и който заслужава да спре нашето специално внимание. Както е съставенъ текстътъ на този законопроектъ, явява се въпросътъ: тази привилегия, която днесъ се създава съ този законопроектъ, е ли привилегия, която има обратна сила, е ли привилегия, която унищожава съществуващи придобити права? Трѣбва да кажа, че има два конкретни случая. Първиятъ не е толкова интересенъ за насъ, макаръ че все пакъ трѣбва да държимъ смѣтка за известни правни принципи. Вториятъ случай е този съ Интернационалната банка у насъ, чийто капитали сѣ държавни и обществени предимно и която има, доколкото зная, единъ креансъ за около 16 милиона лева спрямо захарната фабрика въ Каяли, като срещу този креансъ тя е получила въ вариантъ едно голѣмо количество захаръ отъ същата фабрика. Явява се въпросътъ: съ този текстъ, който ще гласуваме, правото на еарантъ, правото на залогъ, установено въ полза на Интернационалната банка, продължава ли да бѣде напълно валидно или нѣма вече никаква сила спрямо вземанията на цеклопроизводителитѣ, кредитори на Каялийската захарна фабрика?

Редомъ съ тази банка — казахъ — нѣкакви права имала и Българската генерална банка. Мене ми се струва, че специално за правата на Генералната банка, за нейнитѣ ипотеки и вариантъ ще трѣбва да се нареди веднага отъ съответния министъръ една основна и веща анкета, за да се види най-напредъ, доколко тѣзи права, доколко тѣзи креанси на Генералната банка сѣ реални, доколко ипотеката върху недвижимитѣ имоти на фабриката въ Каяли е реална ипотека, т. е. срещу нея дали сѣ платени съответнитѣ суми, за да се провѣри дали правата на Генералната банка не сѣ въ ущрѣбъ на правата на трети лица и особено въ ущрѣбъ на правата на кредиторитѣ-цеклопроизводители, които сѣ доставили цеклото на тая фабрика. Налага се, следователно, една про-

вѣрка за правата на Генералната банка, касателно нейната ипотека върху недвижимитѣ имоти на фабриката въ Каяли и касателно нейния залогъ, нейния вариантъ върху захарта на фабриката въ Каяли.

Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че настоящиятъ законопроектъ, който самъ по себе е една много щастлива идея, ни позволява да поискаме тази идея да бѣде разширена въ защита на интереситѣ, на креанситѣ и на редъ други производители.

Министъръ Д. Гичевъ: Значи, на единъ акълъ сме.

Г. Говедаровъ (д. ср.): Нали сме отъ единъ градъ? — Азъ още завчера, преди да вземете думата, Ви казахъ, г. министре, че съмъ за едно разширение защитата на закона и върху правата на редъ други земеделски производители, които днесъ сѣ оставени на произвола, по-тъкога на недобросъвестността, не рѣдко на голѣмата, дори престѣпна спекулация на маса посрѣдници, търговци и фабриканти и, поради това, че тѣхното производство е едно масово национално производство и засѣга една важна и многобройна категория стопански деятели, заслужаватъ и се налага едно специално внимание отъ наша страна. Така, напр., г. г. народни представители, вие имате производството на памукъ, вие имате производството на ленъ, вие имате производството на сусамъ, вие имате производството на рѣзово масло. Вѣрно е, че има специаленъ законъ, гласуванъ миналата година, съ който се подпомогнаха твърде много розопроизводителитѣ. Обаче този законъ, по моята преценка, надѣвамъ се и по вашата, не е достатъченъ да защити интереситѣ на нашитѣ розопроизводители. Този законъ, гласуванъ миналата година, наистина задължи Земледѣлската банка да дойде на помощъ, обаче тя това го прави повече на своя смѣтка и на свой грѣбъ. Съ едно законоположение, което ще гласуваме, гаранцията, протекцията, която ще дадемъ на нашитѣ розопроизводители, ще бѣде вече почти изключително за смѣтка и на грѣба на самитѣ търговци. Ние трѣбва да вотираме една изрична привилегия за розопроизводителитѣ върху добитото розово масло и ще трѣбва да установимъ, че никой търговецъ на розово масло не може да изкара вънъ отъ предѣлитѣ на България розовото масло, което е добилъ, ако той не представи предъ съответнитѣ власти, акцизни, митнически и т. н., доказателства, че се е напълно изплатилъ на своитѣ кредитори — розопроизводителитѣ.

И. Драгойски (д): Които розопроизводители сѣ хиляди хора, и търговцитѣ трѣбва да взематъ документъ поотдѣлно отъ всѣки!

Г. Говедаровъ (д. ср.): Има начини и форми, особено когато държавата се намѣсва и казва на производителитѣ: вие ще дадете вашето производство непременно на тази или онази фирма. Азъ разбирамъ, че има въпросъ на техника, че има въпросъ на известни мѣнотии, които ще се преодоляватъ, и тъкмо затова моята мисль е, че този законопроектъ, разширенъ, може да засегне само масови производства и такива, при които продажбата става обикновено направо отъ производителя на голѣмия търговецъ, на голѣмия индустриалецъ, на голѣмия фабрикантъ. Вие тогава нѣма да имате мѣнотии. Касае се само за известни форми, които ще се установятъ, за известни регистри, които ще трѣбва да се водятъ, за да може да се провѣрява въ всѣки моментъ. Ще се отстранятъ отъ пазара маса нездрави търговци, които нѣматъ мѣсто, които не представляватъ гаранция, които внасятъ повече смущение въ пазара, които се намѣсватъ изключително за своя лична и пакостна спекула, които не се ръководятъ отъ здравитѣ закони на предлагането и търсенето, за да даватъ за продукта една реална цена — по-голямъ или по-малка, въ зависимостъ отъ условията на международния пазаръ. Всичко това, което не е единъ полезенъ факторъ за стопанство и за цена, вие ще го отстраните и ще имате тогава вече едни регулирани и пречистени стопански и търговски отношения, при които държавата ще има възможностъ чрезъ такъвъ законъ и чрезъ своитѣ съответни органи да следи дадена търговия и да защити по единъ ефикасенъ, реаленъ начинъ интереситѣ на производителитѣ. Така е съ памука и съ лена: държавата се намѣсва, установява цената, опредѣля купувача, дава този продуктъ направо на фабриката. Ами трѣбва при такива условия да има привилегия въ полза на вземанията на производителитѣ. Нѣма непреодолими мѣнотии, за да се установи такава привилегия. Ами тия фабрични продукти: захаръ, платове и пр. сѣ все създа-

дени отъ производството на земледѣлца и естествено е той да има привилегиа върху това фабрично производство, добито съ неговия трудъ.

Азъ намирамъ, че това ще бѣде единъ законъ социаленъ и много полезенъ, единъ законъ отъ голѣмо стопанско значение, особено ако вие го разширите, единъ законъ съ грамадна реална полза, единъ законъ, който ще има и своето голѣмо психологическо значение всрѣдъ маситѣ, за да се почувствува най-сетне отъ тѣхъ, че наистина Камарата минава вече къмъ една практическа и творческа работа, къмъ една системна работа за ефикасна защита на производството и на реалната му цена.

И. Драгойски (д): Г. Говедаровъ! Позволете да Ви попитамъ: същия принципъ ще го приложимъ ли и къмъ мелничаритѣ-индустриалци?

Г. Говедаровъ (д. сг): За тѣхъ още не говоря. Това ще бѣде въпросъ при дебатитѣ въ комисията. Азъ правя засега предложение само за известна категория земледѣлски продукти, при които движението е лесно, както, направо отъ земледѣлца къмъ фабриката, нѣма посредници, нѣма опасностъ, че ако се махнатъ, ще бѣдатъ въ ущърбъ на търговията, за смѣтка на по-добритѣ цени...

И. Драгойски (д): Не е въпросъ за търговията. Иначе се слага въпросътъ: мелничарѣтъ има ли право да продаде единъ вагонъ или 10 торби брашно, ако не установи, ако не докаже по нѣкакъвъ начинъ, съ документи, че житото, отъ което е смѣлѣлъ това брашно, е платено? Имате ли представа до какъвъ абсурдъ дѣвежда Вашиятъ принципъ?

Г. Говедаровъ (д. сг): Азъ не говоря за житото.

И. Драгойски (д): Стопанскиятъ животъ не се реди така, както вие казвате. И странното е, че отъ тамъ (Сочи трибуна) приказвате така!

Г. Говедаровъ (д. сг): Азъ не поменахъ и тютюна, който ми е въ главата като идея. Зашто азъ още не знамъ въ момента, като какъ ще може да се установи такава привилегиа за тютюнопроизводителитѣ, при факта, че въ тази търговия имаме нужда отъ малкитѣ, доскоро срѣдни търговци които помагатъ и поддържатъ реалнитѣ цени. Азъ имамъ въ главата си мисълта и за тютюно-търговцитѣ, но още не говоря по това.

Е. Шидерски (з): Има мелничари, които взематъ храната на хората и не сж я платили.

Г. Говедаровъ (д. сг): За брашното азъ не говоря сега. Азъ ви говоря за отдѣлнитѣ категории случаи, за отдѣлни земледѣлски продукти, за които нѣма рискъ, за които нѣма технически мжчнотии, за които имате всичката възможностъ — правна и материална — да защитите интереситѣ на производителите.

Вие имате маса случаи. Г. г. фабрикантитѣ взематъ производството на земледѣлца, както е, напр., случаятъ сега съ захарната фабрика въ Каяли, и не плащатъ на производителитѣ. Всичката захаръ, добита отъ закупеното и незаплатено на производителитѣ цвекло, която до известна степенъ е собственостъ на земледѣлца, на цвекло-производителите, се залага отъ Каялийската фабрика предъ Интернационалната банка, залага се и предъ Генералната банка.

И. Драгойски (д): Презъ есенята на миналата година става вариантътъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Има и новъ вариантъ. И последната реколта захаръ е гарантирана, г. Драгойски. Азъ ходихъ въ Интернационалната банка да питамъ, понеже ме интересува тоя въпросъ, като типиченъ и характеренъ случай.

И. Драгойски (д): И азъ имамъ тѣзи данни.

Г. Говедаровъ (д. сг): Азъ питамъ: това справедливо ли е, вие ще го търпимъ ли? Съ захарта, която е произведена отъ цвекло, което не е платено на производителя, което е трудъ, което е собственостъ, ако щете, на нашия земледѣлецъ, съ него фабриката ще разполага ли, ще взема ли кредити, за да прави ликвидация, да не кажа фалиментъ? Не бива да се позволяватъ тѣзи нѣща зана-

предъ и не можемъ повече да ги търпимъ. Въместо да чакаме утре подобни втори случаи като Каяли и пакъ да се намѣсваме късно и да бѣдемъ поставяни наново предъ една такава борба съ съвѣстѣта си, като правници, да гласуваме закони съ обратна сила, нека още сега да вземемъ да гласуваме единъ такъвъ законъ, та поне за бѣдеше да поставимъ известенъ редъ, да поставимъ известни правни гаранции, да създадемъ възможностъ на нашия производител, когато е застрашенъ, да може веднага да се намѣсва и съ срѣдствата, които законътъ ще му даде, да защити, да обезпечи, да реализира своитѣ вземания.

Подробноститѣ, повтарямъ, ще бѣдатъ въпросъ на обсъждане при разискванията въ комисията.

Моята молба е: по тѣзи въпроси Парламентътъ да издѣле единенъ, по тѣзи въпроси да не правимъ партизанска политика и да се съгласимъ въ комисията преди второто четене съ общи усилия да намѣримъ съответната формула, да намѣримъ съответни начини и форми, за да дадемъ всичката легитимна, всичката реална защита на интереситѣ на нашиѣ производители за онѣзи производства, които по своя масовъ и особенъ характеръ, които, поради условията, при които става търговията съ тѣхъ, могатъ да бѣдатъ защитени, безъ да се внася смущение на пазара, безъ да се напакостява и да се ощетяватъ други легитимни и важни интереси на нашето стопанство.

И. Драгойски (д): Г. Говедаровъ! Какво е Вашето мнение за придобититѣ права на кредиторитѣ?

Г. Говедаровъ (д. сг): Казахъ. Тамъ азъ правя резерва. Азъ съмъ юристъ и, като юристъ, ...

И. Драгойски (д): Вие сте юристъ, но сте и общественикъ. Тукъ не говорите като юристъ, а като общественикъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): ... не мога за себе си да прескоча този основенъ принципъ за придобитото право.

И. Драгойски (д): Значи, като Вазовитѣ герои: „Моето мнение е, че нѣмамъ мнение!“

Г. Говедаровъ (д. сг): Имамъ мнение.

И. Драгойски (д): Кажете го тогава какъво е?

Г. Говедаровъ (д. сг): Азъ мисля, че ме разбирате.

И. Драгойски (д): За придобитото право кажете.

Г. Говедаровъ (д. сг): На придобити права не може да се посегне. За мене това е ясно като две и две четирѣ. Шомъ има едно придобито право, една редовна ипотека придобита — не е важно за кого — азъ не мога да гласувамъ законъ, който ще каже: гая ипотека не я признавамъ. Тамъ съмъ юристъ; тамъ съмъ непримиримъ. Но за мене този законъ има важностъ занапредъ; не е само случаятъ съ Каялийската захарна фабрика — за него можемъ да съжаляваме. Ние занапредъ създаваме гаранции и условия за една реална привилегиа на известна категория земледѣлски производители, само че ще трѣбва даже въ текста на този законопроектъ да се прибавятъ нови членове, въ които изрично да кажемъ какъ се гарантира привилегиата. Зашто при представения текстъ ще иматъ привилегиа цвеклопроизводителитѣ, но фабриката пакъ ще може да изнася и продава захаръ, та ще трѣбва всички производители на цвекло да заведатъ дѣло, да взематъ изпълнителенъ листъ, да отидатъ при съдиата-изпълнителъ и чакъ тогава, разбира се, ако стигнатъ стоката, да се намѣсватъ и секвестиратъ изнесената отъ склада захаръ. Това е недостатъчно. Тази привилегиа е книжна, академическа, нереална, тя е цѣла паяжина.

И. Драгойски (д): При сключването на договоритѣ трѣбва да се взема банкова гаранция.

Г. Говедаровъ (д. сг): Тукъ въ текста на законопроекта ще установимъ, че акцизната властъ нѣма да позволява износъ на захаръ отъ складоветѣ на всѣка фабрика, безъ да държи смѣтка за задълженията на всѣка фабрика въ даденъ моментъ, които фабриката има къмъ своитѣ кредитори-цвеклопроизводители.

И. Драгойски (д): Имашъ месечни контингенти. Тя е една каша, краятъ на която не се вижда. Фабрикантѣтъ

ти казва: позволи ми да продамъ захаръ, за да мога да ти платя.

Г. Говедарсвъ (д. сг): Тя е много лесна работа. Освенъ че има регистри, на края на месеца всѣка фабрика представя смѣтка какво е изплатила на своитѣ кредитори-цеклопроизводители, и въ зависимостъ отъ размѣра на изплатеното ще гледашъ въ склада на фабриката да остане достатъчно количество захаръ, което количество да обезпечи вземанията на цеклопроизводителитѣ. Мисли, че въпросътъ е много ясенъ. Той е въпросъ на техника, той е въпросъ, по който можемъ да се споразумѣемъ. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Радеико Рангеловъ.

Р. Рангеловъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Преговорившиятъ тукъ се изказаха за грабежа, който се е провеждалъ отъ страна на захарнитѣ фабрики спрямо цеклопроизводителитѣ, а азъ ще кажа — заедно съ държавата или подпомогнати отъ държавата.

Министъръ К. Муравиевъ: И отъ държавата ли?

Р. Рангеловъ (раб): Азъ ще се мотивирамъ. — Напоследъкъ при изникването на конфликти между цеклопроизводителитѣ и захарнитѣ фабрики, когато се сключаватъ договори за сѣнето на цекло въ раздѣлената отъ захарния картелъ България на нѣколко захарни района, ние виждаме, че държавата всѣкога се е намѣсвала при уреждането на тѣзи конфликти — но какъ? Като е заставала повече на страната на фабрикантитѣ, отколкото на страната на цеклопроизводителитѣ.

Министъръ К. Муравиевъ: Ако има производство, въ което държавата да се е намѣсвала въ полза на производителитѣ, това е цеклопроизводството.

Р. Рангеловъ (раб): Азъ ще изнеса тукъ нѣкои работи и смѣтамъ, че Вие ще се съгласите, че действително това е така.

Министъръ В. Димовъ: Нали има специаленъ законъ за тая работа? Нали тоя законъ разтури захарния картелъ миналата година?

Р. Рангеловъ (раб): Винаги държавата е заставала на страната на фабрикантитѣ, а не на страната на цеклопроизводителитѣ.

Министъръ К. Муравиевъ: (Възразява нѣщо)

Р. Рангеловъ (раб): Сега това азъ не знамъ. Ще го изнеса тукъ и вие ще трѣбва да се съгласите, че действително това е така.

Министъръ В. Димовъ: Нали съществува специаленъ законъ за тая работа? Нали този законъ разтури картела?

Р. Рангеловъ (раб): Да разтури го, когато му се гарантираха други привилегии.

Азъ ще ви кажа къде именно и какъ се намѣсва държавата въ грабежа, който се върши за смѣтка на цеклопроизводителитѣ. Вземете вноснитѣ мита или преграднитѣ мита за внасянето на чужда захаръ по закона за насърдчение мѣстната индустрия. Нима това не е едно мито, съ което се гарантиратъ грамадни печалби, милионни печалби на захарния картелъ?

Азъ ще ви дамъ една малка статистика какъ е намалялъ вносътъ на захарта. Въ 1922 г. е внесено 4.030.000 кгр. захаръ; въ 1923 г. — 2.641.193 кгр.; въ 1924 г. — 1.574.795 кгр. Следъ това вече ние виждаме че, когато се тури това високо преградно мито на внасяне чужда захаръ, вносътъ на такава у насъ престава и се увеличава цената на захарта. Какво значи това 10—11 л. мито върху килограмъ захаръ, което мито, разбира се, остава по-нататкъ въ полза на фабриканта? Митото е преграда, за да не може да влѣзе у насъ чужда захаръ и да конкурира нашитѣ фабриканти. Това мито, както казахъ, влиза изключително въ касата на захарния картелъ, въ каситѣ на захарнитѣ фабриканти. (Възражения отъ мнозинството). Азъ, колкото разбирамъ, толкова ще кажа.

Т. Тонковъ (з): Много право. Толкова разбира човѣкътъ — толкова ще каже!

Р. Рангеловъ (раб): Че действително цеклопроизводителитѣ сж ограбени по разни начини, това се каза и отъ преговорившиятъ, но и азъ ще го напомня. Когато почне да се носи цеклото на гаритѣ — ония, които сж отъ такива райони, където се предава цекло, знаятъ това — агентитѣ на захарнитѣ фабрики по различни начини изкарватъ количеството му по-малко, било чрезъ игра на кантара, било чрезъ отбиване голѣмо шкарто, т. е. фира за прѣстъ, за не знамъ какво си, въ размѣръ на 4, 5, 10%, било чрезъ накарване цеклопроизводителитѣ да рѣжатъ цеклото наполовина, като го рѣжатъ до тамъ, че чупятъ даже и тънкия коренъ. Всичко това е единъ организиранъ грабежъ отъ страна на фабрикантитѣ и тамъ никой пжтъ не можете да видите нито държавна властъ, нито общинска властъ да проконтролира и да види какво става.

Но не е само това. Вие ще видите, че това, което цеклопроизводителитѣ иматъ да взематъ споредъ договора, и него не имъ даватъ. Споредъ договора, на цеклопроизводителитѣ се дава на тонъ доставено цекло по 1 кгр. захаръ на бучки или по 2 кгр. дребна захаръ, но, забележете, че при раздаването на тая захаръ става едно закрѣгляване — ако предадешъ 990 кгр. цекло, за това количество нѣма да получишъ съответно количество захаръ — 990 гр. на бучки или 1.980 гр. дребна захаръ. Значи, систематически се върши единъ нечуванъ грабежъ, като почнете отъ предаването цеклото, до изплащането му.

Вие виждате какъ се изнасятъ тукъ данни за различни начини на ограбване цеклопроизводителитѣ. Така, напр., изнесе се тукъ отъ народния представителъ Драгойски факта за раздаването отъ Каялийската фабрика въ 1931 г. некълняемо семе, съ цель да може по тоя начинъ да намали своето производство, за да пласира старата захаръ, която има въ запасъ, вътре въ страната, споредъ договора, който има съ държавата, и да може по тоя начинъ да смъкне повече милиони лева печалба отъ тая манипулация.

Но сжщо така се изнесоха данни какво производство и каква консомация сме имали, за да видимъ, че нашето производство не само задоволява нашия вътрешенъ пазаръ, но има и излишекъ за износъ. Ние виждаме сжщо и тукъ какъ захарнитѣ фабрики умѣятъ майсторски да манипулиратъ, за да ограбватъ нашия цеклопроизводител, отъ една страна, и отъ друга страна, консоматора. Азъ съмъ си направилъ една малка смѣтка само за четири години относно пласмента на захарнитѣ фабрики. Като туримъ срѣдно годишно по 26—27 милиона килограма захаръ, продадена на вътрешния пазаръ, въ България, можемъ да си представимъ каква печалба иматъ захарнитѣ фабрики въ България. А като вземемъ предъ видъ и онова покровителствено мито, съ което тѣ се ползватъ и което остава изключително въ тѣхни ржцѣ, ще видимъ, че захарнитѣ фабрики сж реализирали за четири години само отъ митото една печалба повече отъ 1 милиардъ лева.

Министъръ В. Димовъ: Вие не мислите ли за производителитѣ, които се ползватъ отъ работата на захарнитѣ фабрики?

Р. Рангеловъ (раб): Работата е тамъ, че печалбата не е за производителитѣ, а отива въ ржцетѣ на фабрикантитѣ.

Министъръ В. Димовъ: Ако печалбитѣ не сж въ ржцетѣ на производителитѣ, къде сж? Ако пустнемъ тукъ чуждата захаръ, какво ще стане съ тукашнитѣ цеклопроизводители? Къде ще продадатъ тѣ своето цекло — въ Америка или въ Китай?!

Р. Рангеловъ (раб): Винаги правите тая смѣтка, а пкъвъ печалбитѣ оставатъ въ ржцетѣ на фабрикантитѣ.

Министъръ В. Димовъ: 112 хиляди стопанства у насъ се занимаватъ съ цеклопроизводство. Нима тѣ работятъ току-така, на вѣтъра?!

Р. Рангеловъ (раб): Вие правите, г. министре, смѣтка така, че брашното оставате въ ржцетѣ на фабрикантитѣ, а трицитѣ оставате въ ржцетѣ на производителитѣ. Това стана и миналата година съ закона за гарантиране загубитѣ на захарнитѣ фабрики отъ износъ на външния пазаръ. Вие ще признаете, че и тамъ ограбихте цеклопроизводителя; и тамъ държавата се намѣси на страната на фабрикантитѣ.

Министъръ В. Димовъ: Ти не знаешъ кога се гласува законътъ и какво е станало.

Р. Рангеловъ (раб): Азъ зная едно: че държавата се намъси при сключването на договоритѣ така, че намали цената на тонъ цвекло съ 100 л., за да създаде единъ фондъ, който да гарантира загубитѣ на фабрикантитѣ отъ износъ на захаръ, за да правятъ фабрикантитѣ дъм-пингъ.

Министъръ В. Димовъ: Говорите за закона отъ миналата година.

Р. Рангеловъ (раб): Това стана миналата година. Вие тогава гарантирахте фабрикантитѣ, а ограбихте отъ цвеклопроизводителитѣ 13 милиона лева, които дадохте пакъ въ рѣшетѣ на захарофабрикантитѣ, за да правятъ дъм-пингъ при продажбата на захаръ на външния пазаръ.

Министъръ В. Димовъ: Отъ где вземахте тия 13 милиона лева?

Р. Рангеловъ (раб): Това е истинското положение. Държавата всѣкога се намъсва на страната на капиталиститѣ, не на страната на цвеклопроизводителитѣ.

А. Кантарджиевъ (д): Какъ пакъ една работа не харесахте, бей! Давашъ му етина захаръ — лошъ! Давашъ му скъпа — пакъ лошъ!

Р. Рангеловъ (раб): Но тукъ се каза сжшо, че отъ нѣколко години насамъ, особено отъкакъ Народниятъ блокъ управлява, цената на килограмъ захаръ е спаднала съ 6 л.

Министъръ В. Димовъ: Съ 10 л. е спаднала.

А. Кантарджиевъ (д): Съ 11 л.

Р. Рангеловъ (раб): Тукъ напомниха на министра на финанситѣ, че сега започнаха да биятъ барабанитѣ изъ градоветѣ, че трѣбва да се декларира захаръта, която се намира изъ магазинитѣ, защото щѣлъ да се увеличава еквизитъ на захаръта съ още 3 л. на килограмъ — сакънъ българскиятъ консоматоръ да не яде етина захаръ.

Министъръ К. Муравиевъ: Но пакъ ще яде по-етина захаръ!

Р. Рангеловъ (раб): Все пакъ, шомъ като туряте още 3 л. еквизитъ на килограмъ захаръ и гарантирате на захарофабрикантитѣ да продаватъ захаръта по 22 л. килограма на едро, много естествено е, че вие не давате етина захаръ на българския консоматоръ.

Но за да илюстрирамъ грабежа, който вършатъ фабрикантитѣ, ще си послужа съ нѣколко примѣри. Ще ви кажа пакъ за Каялийската фабрика. Захарнитѣ фабриканти, макаръ да сж подпомагани отъ държавата, макаръ тя да се явява на тѣхна страна всѣкога, не само че ограбватъ цвеклопроизводителитѣ, но криятъ своитѣ доходи. Тѣ почватъ да мамятъ държавата и я мамятъ, като не ѝ плащатъ никакви данъци. И ще видите какъ Каялийската фабрика майсторски се измъква да не плаща никакви данъци. И затъ тая фабрика не е платила никакви данъци. Това се изнесе и отъ предложениитѣ. Захарнитѣ фабрики укриватъ по различни прѣстици своитѣ доходи — напр., даватъ на своитѣ директори, на своитѣ администратори, помощникъ-администратори и други чиновници баснословни заплати. Вие ще видите, че главниятъ директоръ на Каялийската фабрика Франсоа Каучеръ е получавалъ . . . (Търси цифритѣ изъ книгата си)

Р. Василевъ (д. ср): Е, колкото и да получава, въ всѣки случай голѣма заплата получава.

Р. Рангеловъ (раб): Сега ще ви кажа колко е получавалъ. Съ това искамъ да ви докажа какъ тѣ майсторски укриватъ своитѣ доходи, за да не бждатъ обложени отъ държавата съ голѣми данъци.

Министъръ Й. Качаковъ: За да избѣгватъ плащането на данъци.

Р. Рангеловъ (раб): Именно, за да избѣгнатъ плащането на данъци.

Г. Костовъ (раб): Беднитѣ ще плащатъ данъцитѣ.

П. Напетовъ (раб): Буржоазията е необлагаема.

С. Тошевъ (раб): Тя е несъстоятелна.

Г. Костовъ (раб): Да живѣятъ косвенитѣ данъци! Дръжете акцизитѣ.

Р. Василевъ (д. ср): Тамъ е най-лесно.

Г. Костовъ (раб): И най-сигурно. Само че нѣмате куражъ да признаете това.

Р. Василевъ (д. ср): Както е навсѣкжде, така е и у насъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: (Къмъ оратора) Е! Цѣлъ день ли ще те чакаме да намѣришъ цифритѣ?

Р. Рангеловъ (раб): Е, може да ме почакате малко. Защо да не почакате? (Смѣхъ) Азъ малко ли съмъ ви чакалъ?

Х. Чолаковъ (з): По болшевишки!

Р. Рангеловъ (раб): Собствено, изнася се тукъ, . . .

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Не можешъ да прочетешъ цифритѣ.

Р. Рангеловъ (раб): . . . че главниятъ директоръ Франсоа Каучеръ и самата захарна фабрика сж начетени по 7 постановления отъ 6 юний 1932 г. за укрити и неплатени данъци, които съ лихвитѣ и глобитѣ надминаватъ 800.000 л. Освенъ това смѣниятъ директоръ презъ времето отъ 1925 г. до 1931 г. е укривалъ приходитѣ по службата си въ България, като ги е получавалъ чрезъ Парижъ, като е деклариралъ само една минимална частъ, а грамадната частъ е останала скрита за финансовитѣ власти. Значи, укривалъ е отъ държавното съкровище неплатени данъци около 1 милионъ лева.

Азъ ида тукъ да ви докажа, г. министре, по какъвъ начинъ именно фабрикантитѣ укриватъ своитѣ доходи. Какъ тѣ даватъ голѣми заплати на своитѣ чиновници, какъ тѣ по различни начини укриватъ тѣзи заплати, за да не бждатъ обложени. Въобще искамъ да докажа, че фабрикантитѣ, банкиритѣ, търговцитѣ, индустриалцитѣ не плащатъ никакъ данъкъ. Това е именно моята мисль.

Но не е това само. Фабрикантитѣ не експлоатиратъ само цвеклопроизводителитѣ. Тѣ експлоатиратъ така сжшо и още по-страшно работницитѣ въ тѣхнитѣ фабрики. Ако надникнете въ фабрицитѣ, ще видите тамъ три-четири лоши условия се плаща само по 20—30—50 л. надница на день. Тая надница се плаща при страшни условия. Но освенъ това, когато работницитѣ се вдигнатъ на борба, когато работницитѣ искатъ да защитятъ своитѣ интереси, когато тѣ поискатъ повече хлѣбъ, какъвто бѣше случаятъ миналата година съ Каялийската фабрика, държавата тогава не отива да защити интереситѣ на работницитѣ въ фабриката, ами не се забави да прати полиция да бие, както и смаза отъ бой сумата работници, които изпжди отъ фабриката, за да бждатъ замѣстени съ нови, на които фабриката плати много по-евтино, отколкото плащаше на ония, които вдигнаха стачката.

Въобще съ тѣзи думи азъ ида до заключението, че захарнитѣ фабрики заедно съ държавата сж грабили и продължаватъ да грабятъ дребнитѣ цвеклопроизводители и работницитѣ.

Министъръ В. Димовъ: Приказвашъ наизустъ. Държавата се намъсва да защищава работницитѣ.

Р. Рангеловъ (раб): Азъ ще Ви докажа доколко вие защищавате работницитѣ и доколко съ този законопроектъ гарантирате вземанията на цвеклопроизводителитѣ. Каква е тая гаранция, когато цвеклопроизводителитѣ има да взематъ отъ Каялийската фабрика 20.000.000 л., за даденото цвекло? Съ какво ще ги гарантирате, когато захаръта и фабриката сж вече заложени въ банцитѣ? Азъ разбирамъ, ако действително вие смѣтате да гарантирате цвеклопроизводителитѣ, да гласувате тѣзи 20 милиона лева въ държавния бюджетъ, за да ги раздадете на цвеклопроизводителитѣ. Но вие нѣма да вземете нищо отъ фабриката, защото тя умѣе какъ да постѣпи.

Министъръ В. Димовъ: Ако искате да платимъ борчетѣ на фабрикантитѣ, то значи тѣхъ да ги облагодетелствуваме.

Р. Рангеловъ (раб): Фабриката е съумѣла да си оплете кошницата.

Г. Костовъ (раб): Вие гласувахте миналата година закона на г. Гичевъ за цвеклосъбенето и по силата на този законъ заставихте цвеклопроизводителитѣ да дадатъ своето цвекло. И сега има да получаватъ 20 милиона лева. Вашата политика е такава — политика на грабителство.

Р. Рангеловъ (раб): Азъ не виждамъ въ законопроекта никаква гаранция за изплащане отъ фабриката на тѣзи задължения къмъ цвеклопроизводителитѣ. Въ членъ единственъ се казва: Вземанията на цвеклопроизводителитѣ отъ продажба на цвекло на индустриални заведения сѫ привилегировани, ама специално за Каялийската фабрика не се казва нищо.

И азъ казвамъ, че той законъ, както всички ваши закони, които сте внесли и гласували тукъ, е палиативъ: той не гарантира вземанията, не гарантира труда на селянитѣ и работницитѣ, и ние кажимъ последнитѣ да се организиратъ подъ знамето на Трудовия блокъ, да взематъ властта въ собственитѣ си рѣце . . .

Г. Костовъ (раб): И захарнитѣ фабрики.

Р. Рангеловъ (раб): . . . и да гарантиратъ вземанията си.

Министъръ В. Димовъ: Следъ хиляда години и тая работа ще стане.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тома Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т.) (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! При положението на съдебна ликвидация на Каялийската захарна фабрика, която е обявена въ несъстоятелностъ, безспорно, законопроектътѣ иде много късно да урегулира едно положение което е въ ущърбъ на цвеклопроизводителитѣ, които сѫ продали цвеклото си на Каялийската фабрика. Въпошки това, той законпроектъ има своята благородна задача да обезпечи цвеклопроизводителитѣ за тѣхнитѣ вземания отъ продажбата на цвекло, което тѣ сѫ дали на захарнитѣ фабрики. Азъ намирамъ, че законпроектътъ, както е редактиранъ, не е много ясенъ, защото, ако човѣкъ юристъ чете текста на законпроекта, ще види, че той не е напълно ясенъ, напълно изчерпателенъ. И азъ обобщавамъ вниманието на комисията, която следъ приемането на законпроекта на първо четене ще го разглежда, да намѣри по-подходящъ текстъ, който да гарантира напълно привилегията на цвеклопроизводителитѣ. Въ членъ единственъ въ законпроекта се казва: „Вземанията на цвеклопроизводителитѣ отъ продажба на цвекло на индустриалнитѣ заведения, сѫ привилегировани“. Азъ намирамъ тоя текстъ за погрѣшенъ. Въмѣсто да се каже „на индустриални заведения“, трѣбва да се каже „на индустриални предприятия“. Когато се говори за индустриално заведение, се разбира едно, а когато се говори за индустриално предприятие, се разбира друго. Върху кое се простира тая привилегия? Безспорно, трѣбва да се каже, че тя се простира върху имота на фирмата, на дружеството, или на стопанина на заведението, което купува и обработва цвекло. Азъ мисля, че трѣбва да се каже, какво тая привилегия засѣга имуществото на индустриалнитѣ предприятия — било движимо, било недвижимо имущество. Правя тия бележки тукъ, при разглеждането на законпроекта на първо четене, за да може комисията, която ще го разглежда, да направи нужнитѣ корекции.

Г. г. народни представители! По законъ имаме договорни привилегии и законни привилегии. Тая привилегия която се учредява въ полза на цвеклопроизводителитѣ за тѣхнитѣ вземания, е една законна, недоговорна привилегия. Понеже привилегиятѣ иматъ редъ — има първа, втора, трета, четвърта, пета привилегия — трѣбва да знаемъ, дали тая законна привилегия ще отмиѣни привилегиятѣ, които се създаватъ чрезъ договоръ — договорнитѣ привилегии. Защото, когато се сключва една сдѣлка между две лица, може да се уговори, че за удовлетворение известно право, или вземане на едно лице, съществува привилегия върху известно имущество на другото лице — въ случая на индустриално заведение или предприятие, което купува цвекло. Въ всѣки случай трѣбва да се каже изрично; иначе привилегията става много обща и нѣкой денъ ще се възбудятъ спорове при приложението на тоя текстъ, който иска да учреди една привилегия въ полза на цвеклопроизводителитѣ за вземанията имъ отъ продажба на своето цвекло на индустриални предприятия.

Освенъ това, г. г. народни представители, азъ намирамъ, че въ случая законпроектътъ, колкото и да е късенъ, иде да запълни една празнина и да създаде една справедливостъ, защото днесъ захарнитѣ фабрики у насъ практикуватъ единъ много лошъ методъ, тъй като цвеклопроизводителитѣ трѣбва да продаватъ своето цвекло на захарнитѣ фабрики, въ района на които сѣятъ цвекло; тѣ нѣматъ другъ пазаръ; тѣ сѣятъ по законъ и продаватъ по законъ. Единъ селянинъ не може да проладе своето цвекло на друга фабрика освенъ на оная, въ района на която сѣе цвекло. Значи, ако остане това положение — цвеклопроизводителитѣ ще не ше да продава своето цвекло само на опредѣлена захарна фабрика, да му се налага пазаръ — то ще бѣде неизгодно за него. Понеже на цвеклопроизводителитѣ се налага пазарътъ, тъй като съ законъ се регламентира цвеклопроизводството, безспорно трѣбва да се гарантиратъ на цвеклопроизводителитѣ повече права и повече привилегии, за да бѣжатъ гарантирани тѣ за тѣхнитѣ вземания. Захарнитѣ фабрики иматъ практиката, като взематъ цвеклото отъ цвеклопроизводителитѣ, да не го плащатъ веднага, а да забавятъ плащането често пѣти съ месеци и години дори, и да разкарва дълго цвеклопроизводителя, докато му платятъ. Това върши Пловдивската захарна фабрика, тоя вършатъ и другитѣ захарни фабрики — разтакатъ цвеклопроизводителитѣ и имъ плащатъ много късно. Тая възможностъ на захарнитѣ фабрики трѣбва съ законъ да бѣде отнета. Трѣбва цвеклопроизводителитѣ да бѣжатъ гарантирани, че ще получатъ навреме и бързо своитѣ вземания. Въ това отношение именно се налага една корекция на законпроекта, въ смисълъ, ако захарната фабрика не плати навреме своето задължение къмъ цвеклопроизводителитѣ, да бѣде задължена да плати лихви на онова, което дължи на цвеклопроизводителитѣ. Така вземането на цвеклопроизводителитѣ ще бѣде сигурно и нѣма захарнитѣ фабрики да си играятъ съ интереситѣ на маса цвеклопроизводители.

Въ настоящия законпроектъ, който одобрявамъ по принципъ, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се направи и още едно допълнение. Въ захарнитѣ фабрики работятъ много работници, трудътъ на които сѣщо така може да не бѣде платенъ. Нужно е да се предвиди въ законпроекта, че и вземанията на работницитѣ сѫ привилегировани.

Така че азъ предлагамъ този членъ единственъ на законпроекта да се разшири въ смисълъ, че и вземанията на работницитѣ и служащитѣ въ захарнитѣ фабрики сѫ привилегировани. Това е справедливо и азъ смѣтамъ, че комисията, която ще преглежда законпроекта, има дълга да направи това.

Г. г. народни представители! Въ чл. 732 отъ търговския законъ се предвидя привилегия въ полза на заплатитѣ на работницитѣ за месеца, който е предшествувалъ обявяването на несъстоятелността, а за служащитѣ въ магазинитѣ — 6 месеца и то върху движимитѣ вещи. Днесъ, когато има бедствия, когато има мизерия, когато има общо обедняване, най-много страда отъ неплащане на заплатата работникътъ, който трѣбва да получава редовно всѣки месецъ заплатата си, защото съ нея той трѣбва да покрѣща своитѣ ежедневи нужди. И това именно ми дава право да искамъ да се разшири текстътъ на членъ единственъ въ законпроекта, като следъ привилегията за вземанията на държавата се направятъ привилегировани най-напредъ вземанията на цвеклопроизводителитѣ, а следъ това тия на работницитѣ и служащитѣ.

Ще повдигна, г. г. народни представители, и другъ единъ въпросъ, макаръ той да не се засѣга прѣко отъ законпроекта. Азъ искамъ да обърна внимание на г. министра на земледѣлието върху следното. Каялийската фабрика, която е въ ликвидация, която повлича маса вземания на цвеклопроизводители, на работници и служащи, произвежда 400 вагона захаръ, когато Пловдивската произвежда само 140. Това не е право. Наистина, разпредѣлението коя фабрика колко захаръ да произвежда е административна разпоредба, но така, както е направено, то е несправедливо. Азъ ходатайствамъ да се увеличи контингентътъ на Пловдивската захарна фабрика. Захарнитѣ фабрики въ Южна България, въ която влиза и София, споредъ разпредѣлението произвеждатъ 20% отъ цѣлото количество захаръ. 25 милиона килограма, която се произвежда въ България, а фабрицитѣ въ Северна България произвеждатъ 80%. Азъ обръщамъ вниманието на г. министра на земледѣлието върху тая несправедливостъ, която, моля, да се коригира, още повече, че гр. Пловдивъ е единъ работнически градъ, където, спомнямъ си, когато преди по-

дини фабриката работеше, работници отиваха и работеха там непрекъснато 5—6 месеца денонощно. По такъв начин се гарантираше единъ поминък за местното население. И азъ мога да ви кажа, че и поради тази несправедливост, днес, когато въ България по официални сведения безработниятъ сж 30 хиляди, само въ Пловдивъ има 10 хиляди безработни. И това е едно отъ основанията да искаме увеличение на контингента на Пловдивската захарна фабрика. Това увеличение ще бжде въ полза и на пловдивскитъ земледълци, които също така могат да съятъ шекло, защото иматъ условия за това. Въ Пловдивската голъма равнина може да се произвежда добро шекло тъй, както и на други мѣста въ Северна България.

По начало законопроектътъ е добре замисленъ, обаче трѣбва да се разшири въ смисълъ, да се приематъ и тѣзи забележки, които азъ направихъ.

Председателятъ: Има думата народниятъ представителъ г. Едрю Шидерски.

Е. Шидерски (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Поставенъ е за разглеждане законопроектътъ за гарантиране вземанията на шеклопроизводителитѣ. Той се постави, когато става явно, че една отъ фабрикатѣ, а именно Каялийската, за последната година не е платила нито стотинка срещу онова шекло, което е вземала. Шеклото, както знаете, ѝ се предаде още презъ сезона, а фабриката — въпрѣки че другитѣ години даваше авансъ срещу засѣтитѣ декари — не даде абсолютно нищо. Тя не даде нито аванси, нито рѣзанкитѣ, които по договора дава на производителитѣ, нито килограмитѣ захаръ, които също така по договоръ трѣбваше да даде. И когато въ последствие се видѣ, че фабриката е вече въ положение на фалитъ, когато се разбра, че това, което фабриката е взела отъ производителитѣ, го е заложила на нѣколко банки и на отдѣлни частни фирми, тогава въпросътъ се повдигна отъ самитѣ производители.

Въ този моментъ, отъ провѣрката, която ние сме направили, ние сме установили, че фабриката има заложена захаръ на Генералната банка въ размѣръ 3.210.000 кгр., на публичнитѣ български алагалища — 3.200.000 кгр. и на нѣкой-си французинъ Бюла — 537.000 кгр. Налице въ самата фабрика има 132.000 кгр. захаръ, която е черна и не може да се употребява, както другата. Съ една дума казано, въ фабриката не се намира нищо и производителитѣ, които сж давали шекло на тази фабрика — 8.000 на брой, въ настоящия моментъ иматъ да взематъ кръгло около 18 милиона лева. Докато миналитѣ години производителитѣ сж били ограбвани при тегленето на тѣхното шекло, защото на тѣх не имъ се позволяваше да присъствуватъ на кантара, тази година тѣ сж били ограбени още повече, понеже шеклото не е почиствано, като му се отѣждатъ само листата, както другитѣ години, а сж го рѣзали презъ софдата. Може да се каже 50% отъ шеклото се изхвърляше, а прибираха въ фабриката само съдържанието на шеклото. Разбира се, че при положението, въ което се намира днесъ фабриката, трѣбваше да се взематъ бързи мѣрки за изплащане на задълженията ѝ къмъ шеклопроизводителитѣ. Вънъ отъ гарантирането, обаче, на тѣзи вземания на шеклопроизводителитѣ чрезъ законъ, ще трѣбва да се гарантиратъ тѣхнитѣ вземания срещу новото засѣване. Производителитѣ, които бѣха свикани на конференция, ятовариха насъ, нѣколко народни представители, отъ тѣхно име да действуваме пакъ, въ смисълъ да се гарантиратъ тѣхнитѣ вземания и три бждешето посѣване на шеклото като имъ се допустне и присъствието при тегленето на шеклото, за да не се дава възможностъ на фабриката да шеклоира, или по-право да краде, отъ тѣхния трудъ. Днесъ въ софдата на всички производители на шекло отъ райоча на фабриката въ Каяли има едно голѣмо смущение, едно голѣмо раздвижване и голѣми протести. Хората не заятъ какво ще стане и кой ще имъ плати. На 20 т. м. бѣха изкарани въ Бугоазъ на проданъ машини, вагони и др. желѣзарии на фабриката. Трѣбваше правителството да вземе мѣрки, за да може да се гарантиратъ вземанията на шеклопроизводителитѣ. Държавата трѣбва да се заинтересова какво може да се намѣри въ фабриката и какво може да се вземе, за да се плати на производителитѣ. Държавата трѣбва да се намѣси и съ този законопроектъ тя се намѣсва.

Ние смѣтаме, че въ бждеще трѣбва да се гарантиратъ вземанията на производителитѣ не само отъ фабрикатѣ; трѣбва законътъ да се измени въ смисълъ, да се гарантиратъ вземанията на земледѣлцитѣ и отъ други лица, търговцитѣ. И азъ смѣтаме, че комисията би трѣбвало да озаглави този законопроектъ така: законъ за гарантиране вземанията на всички земледѣлски производители къмъ

индустриални заведения, търговски предприятия и др. При закупуването на розовото масло, сусамовото масло, слънчогледовото масло, добитъка, млѣкото и др., търговцитѣ навсѣкжде ограбватъ производителитѣ. Самитѣ търговци казватъ: „Ако производителитѣ знаятъ ние, търговцитѣ, какъ и по какъвъ начинъ ги ограбваме, тѣ биха се отказали да съятъ това, което сж сѣли досега и съ което се препитаватъ“.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Шоповъ.)

Схващайки така положението, ние смѣтаме, че народното представителство отъ всички парламентарни групи ще се съгласи да се гласува специаленъ законопроектъ или да се разшири предложениятъ законопроектъ, въ смисълъ, въ бждеще да бждатъ гарантирани вземанията на производителитѣ, да не бждатъ ограбвани, както досега, и да не се повтарятъ тия работи, които сж станали въ фабриката въ Каяли. (Ръжкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Явно е отъ мотивитѣ къмъ законопроекта, кои сж били причинитѣ, които сж заставили г. министра на правосѣднето да внесе законопроекта за гарантиране вземанията на шеклопроизводителитѣ. Ние, обаче, ще трѣбва да погледнемъ съ голѣма сериозностъ на въпроса за гарантиране вземанията на всички производители-земледѣлски стопани. Защото не сж малко случитѣ — имали сме възможностъ да ги наблюдаваме въ живота — когато въ миналото, а още повече днесъ, виждаме интереситѣ на производителитѣ-земледѣлски стопани, подложени често пѣти на изпитание и въ много случаи тѣ губятъ цената на своя трудъ, не могатъ да получатъ нищо отъ онова, за което сж положени много грижи и много усилия. Въ миналото, когато тютюневата търговия бѣше по-оживена и по-развита, имавме маса случаи, когато търговци се явяха и по единъ или другъ начинъ успѣваха да задигнатъ тютюнитѣ на производителитѣ, извършваха продажбата имъ, а производителитѣ оставаха да чакатъ и да търпятъ загуби. И една отъ причинитѣ за гласуването на закона, съ който се урегулираха ценитѣ на розовия цвѣтъ, безспорно, бѣше тази, че розопроизводителитѣ бѣха често пѣти измамвани отъ всевъзможни търговци и по такъвъ начинъ бѣше ограбванъ тѣхниятъ трудъ. И когато ние утре ще искаме да разширимъ производството на онѣзи култури, които ще дадатъ единъ по-голѣмъ доходъ на нашия селски стопанинъ, ние сигурно, при днешнитѣ сложни стопански отношения и поради кризата, която сжществува, и понеже вече сме усвоили въ търговскитѣ отношения между производителитѣ и търговци, или пъкъ индустриалци, произведенята да се взематъ на кредитъ, на довѣрие, а следъ тѣхната преработка да бжде заплащано, утре, казвамъ, ние не може да имаме такива случаи вече не само съ тютюна, както бѣше, не само съ розовия цвѣтъ, не само съ шеклото, съ което се занимаваме въ конкретния случай, но и съ много други култури и по такъвъ начинъ да не можемъ, съ едно ограничително постановление на единъ законъ, както този, който преследва гарантиране вземанията само на шеклопроизводителитѣ, да защитимъ тѣхнитѣ интереси. А вие знаете, г. г. народни представители — това отъ всички насъ се произнава — че основата на нашето народно стопанство това е земледѣлското производство, че то е първоизточникътъ на всички блага въ тази страна, и ако има оживена търговия и индустрия, това се дължи именно на труда на българския селски производител. Вие знаете също така, че при днешната стопанска криза този селски производител не може да получи онѣзи цени на своитѣ произведения, които той трѣбва много справедливо да получи. Ако ли ние, отъ друга страна, като представители на българския народъ, не дадемъ възможностъ, щото той да получи поне онова, което може да получи при днешното положение на нѣщата, тогава ние не ще изпълнимъ добре своя дългъ. Вие знаете съ какъвъ голѣмъ трудъ, съ колко усилия и грижи земледѣлецътъ-стопанинъ работи, за да произведе нѣщо за себе си, за своето семейство, да произвежда и за да задоволява нуждитѣ на нашата страна. И ние не би трѣбвало повече да оставяме у него да залѣга убеждението, че нѣма хора, които да се интересуватъ отъ неговата съдба, не бива повече да го оставяме съ убеждението, че той може да бжде изоставенъ често плячка на хора, които много пѣти съ много зли намѣрени и предумишлено вършатъ спекулативни слѣпки, или пъкъ правятъ покупки отъ земледѣлскитѣ производители и следъ това по единъ или другъ начинъ успѣватъ да се отърватъ, безъ да платятъ нѣщо за тѣхния трудъ. Смѣ-

тамъ, че трѣбва съ общи усилия да посочимъ начинитѣ и пѣтицата, по които ние ще можемъ действително да дадемъ една ефикасна защита на материалнитѣ интереси на нашитѣ производители и по-специално въ случаетѣ, когато тѣ иматъ продадени стоки, продадени свои произведения на кредитъ, така да се каже, и чакатъ тѣхното изплащане следъ известенъ периодъ отъ време.

Нѣкои отъ говорившитѣ днесъ казаха, че ще трѣбва да разширимъ настоящия законопроектъ въ смисълъ тази защита, която той предвижда, да обхване въобще всички производители. Виждаме, че се намиратъ и хора, които, тъй да се каже, искатъ да кажатъ, че това не ще бѣде разумно и че това не ще даде резултати, а, напротивъ, още повече ще обѣрка взаимоотношенията между купувачи и продавачи. Повдига се въпросъ дали чрезъ банкова гаранция ще трѣбва да си послужимъ, или пъкъ за случая, както е представенъ проектътъ, съ привилегироване на вземанията на земеделцитѣ-производители. Г. г. народни представители! Ние предвидихме банковитѣ гаранции като мѣрка за защита интереситѣ на розопроизводителитѣ. Съ законъ тогава ние опредѣлихме, че всички, които ще търгуватъ съ розово цвѣте, ще трѣбва да внесатъ предварителна гаранция въ Българската земеделска банка. Фактъ е, обаче, сѣщо така, че се намѣриха хора, които, по единъ или другъ начинъ, успѣха да изключатъ отъ постановленията на закона за урегулиране цената на розовия цвѣтъ. Днесъ ние виждаме какъ маса розопроизводители сѣ плячка на единъ грабежъ, който е устроенъ, тъй да се каже, по единъ много изкусенъ начинъ отъ нѣкои фирми, които закупиха розово цвѣте, и то, за голѣмо съжаление, фирми, които сѣ съ едно реноме въ миналото, на фирми, които сѣ се занимавали въ миналото съ закупуване на розово цвѣте.

Р. Василевъ (д. ст): Г. Поповъ! Това за последната ли кампания става, следъ като се прие законътъ?

Е. Поповъ (з): Да, следъ като се прие законътъ. Такъвъ е случаетъ съ фирмата Бацуровъ, която и до днесъ не е изплатила розовото цвѣте на розопроизводителитѣ.

Р. Василевъ (д. ст): Не е представила гаранция?

Е. Поповъ (з): Да, не е представила гаранция.

Р. Василевъ (д. ст): Какъ му е позволено тогава да търгува?

Министъръ И. Качаковъ: Има гаранция.

Е. Поповъ (з): Има друга гаранция, която не е толкова ефикасна да защити интереситѣ на розопроизводителитѣ.

Министъръ И. Качаковъ: Въ всѣки случай, има банкова гаранция.

Е. Поповъ (з): Искамъ да кажа, че тогава, когато ще има една престѣпна мисль, едно зло намѣрение у онзи, който закупува труда на земеделеца-стопанинъ, на земеделския производителъ, той ще търси начини и пѣтица, за да може да го ограби. И, струва ми се, че пѣтицата, която посочва настоящиятъ законопроектъ, не само нѣма да увредятъ защитата на интереситѣ на продавачитѣ, на производителитѣ, но, напротивъ, щомъ ние разширимъ законопроекта, щого да бѣдатъ гарантирани вземанията на всички земеделски производители, то тогава действително ще имаме една ефикасна защита. И азъ мисля, че едно подобно разширение на законопроекта ще бѣде възприето отъ всички безъ изключение, щомъ има желание да помогнемъ на производителитѣ, защото сѣ това ние ще постигнемъ една тройка целъ. Преди всичко, ако ние разширимъ законопроекта въ тая смисълъ, ще имаме вземане на предохранителни мѣрки, ние ще можемъ да предотвратимъ маса такива случаи на грабежъ, тъй да се каже, на задигане производството на земеделския производителъ. Защото тогава, когато единъ търговецъ или единъ индустриалецъ знае, че вземането на производителъ е привилегировано, все пакъ той ще има да се позамисли малко, когато ще иска предумишлено да го изиграе и да го ограби, въобще да задигне неговия трудъ.

Второто нѣщо, което може да се постигне съ така разширения законопроектъ, ще бѣде, че ние ще дадемъ възможностъ на земеделеца-производителъ презъ онова време, откато той предаде своето производство на търговеца или индустриалеца до времето, когато ще получи неговата стойностъ, презъ което време той е привилегированъ, да може много по-лесно и при много по-добри

условия да получи кредитъ отъ нѣкои кредитни институти или, ако щете, отъ частни лица, за да може да си послужи и да дочака времето, когато ще получи цената на своето произведение.

Най-после третото нѣщо, което действително ще може да се постигне, е, че ние, като направимъ привилегировани вземанията на земеделския производителъ, който е предалъ стокитѣ си на търговски предприятия или на индустриалцитѣ, по този начинъ действително ще дадемъ една ефикасна защита на вземанията на земеделеца-производителъ.

Азъ мисля, че нѣма защо да се говори повече по този въпросъ — той е достатъчно изясненъ. Остава само у всички насъ да има доброто желание действително да дадемъ една ефикасна защита на земеделеца-производителъ и да гарантираме неговитѣ вземания, а така сѣщо и да бѣдемъ съгласни въ комисията да разширимъ законопроекта, въ смисълъ, щого той да гарантира вземанията на всички земеделски производители, та по този начинъ да изпълнимъ колкото се може по-добре своя дългъ къмъ онѣзи, които съ своя трудъ даватъ животъ на нашето народно стопанство, къмъ онѣзи, които творятъ суровитѣ материални блага за нашата индустрия, къмъ онѣзи, които даватъ всичко онова, съ което си служатъ нашитѣ търговци, за да печелятъ. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шошовъ: Има думата г. министърътъ на правосѣднето.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Въ разискванията, които станаха по предложението ви законопроектъ, голѣма частъ отъ г. г. народнитѣ представители засѣгнаха захарния проблемъ у насъ и както тѣ, така и г. министъръ Гичевъ, съ своитѣ обяснения разясниха този въпросъ изчерпателно. Азъ нѣма да се спирамъ на него, поради тая именно причина, отъ една страна, и отъ друга, затова, защото туй не влиза въ задачитѣ на законопроекта, който разискваме. Азъ ще спирамъ просѣтено внимание само върху причинитѣ, които наложиха внасянето на предложението ви законопроектъ.

Г. г. народни представители! Съгласно закона за насърчение сѣнето на захарно цвекло и произвеждането на захаръ, производителитѣ на захарно цвекло сѣ длъжни да продадатъ своето произведение на ония захарни фабрики, въ района на които попадатъ. Следователно, тѣ нѣматъ правото на изборъ на своя купувачъ; цѣлото свое производство — както по силата на тая законъ, така и по силата на договоритѣ, които Министерството на земеделието сключва съ захарнитѣ фабрики, а и самитѣ цвеклопроизводители сключватъ съ тия последнитѣ — тѣ сѣ длъжни, както казахъ, да го продадатъ непременно на опредѣленъ купувачъ.

Трѣбва да се признае, че това положение, което е създадено по съображения на стопанска политика, създава известни изгоди и за захарнитѣ фабрики, и за цвеклопроизводителитѣ. Захарнитѣ фабрики сѣ осигурени за получаването на онова количество захарно цвекло, което отговаря на тѣхния капацитетъ; тѣ сѣ освободени така сѣщо отъ ударитѣ на конкуренцията при покупката на захарното цвекло. Производителитѣ на захарно цвекло пъкъ сѣ осигурени въ пласирането на своето производство, а сѣщо така и въ опредѣлянето на неговата цена — пазарътъ имъ е осигуренъ, осигурена е и цената.

Но тия изгоди, при съществуващото днесъ положение, даватъ реални резултати само за захарнитѣ фабрики, които, по силата на договоритѣ, сключвани отъ тѣхъ съ държавата и съ цвеклопроизводителитѣ, си обезпечаватъ получаването на произведеното въ районитѣ имъ захарно цвекло. Съ факта на получаването му тѣ осъществяватъ своята целъ. Положението на цвеклопроизводителитѣ, обаче, не е таково. За тѣхъ нѣма никакво значение изгодата, че пласментътъ на тѣхното произведение е осигуренъ, а сѣщо така и че неговата цена е опредѣлена, ако тѣ не сѣ гарантирани, че ще получатъ стойността на своя трудъ. Днесъ тѣ сѣ поставени въ зависимостъ изключително отъ добрата воля на захарнитѣ фабрики и отъ доброто тѣхно състояние.

Единъ нещастенъ случай потвърждава тая мисль и оправдава внасянето на настоящия законопроектъ. Тая година захарната фабрика въ Каяля е спрѣла своитѣ платки. Тя се е указала неплатежеспособна и тая нейна неплатежеспособностъ я чувствуватъ именно производителитѣ на захарно цвекло, които попадатъ въ нейния районъ. Тая фабрика дължи на цвеклопроизводителитѣ

17 милиона лева. Тя не им е дала даже и следувемитъ имъ се 1 килограмъ захаръ на тонъ захарно цвекло и половината отъ кашата — отъ така нареченитъ рѣзанки.

К. Кораковъ (д): Нали поне захаръ има!

Министъръ И. Качаковъ: Очевидно, както забелязва г. Кораковъ, въпрѣки пълната възможност да даде поне това на производителитъ на захарно цвекло, фабриката не е сторила нищо.

Мѣстото, които заемамъ тукъ, не ми позволява да обяснявамъ защо е създадено това положение, но въ всѣки случай то ни навежда на мисълта, че по каквата и да е причина — било по обективни причини, било вследствие на недобростъвѣстност — изпадне ли една захарна фабрика, едно захарно предприятие въ положение на неплатежоспособност, както това е станало съ Каялийската захарна фабрика, налага се да се положатъ грижи за гарантиране вземанията на цвеклопроизводителитъ, защото иначе тия вземания ставатъ несъбираеми.

Ето, това е, което застави правителството да внесе настоящия законопроектъ, съ който се цели да се даде привилегия на вземанията на цвеклопроизводителитъ за стойността на продаденото отъ тѣхъ захарно цвекло.

Случаятъ съ Каялийската захарна фабрика е още по-грозенъ — да употребя най-меката дума за изразяване на положението. Тази фабрика, както г. Едрю Шидерски даде сведения, е гарантирала всичкото произведено отъ нея количество захаръ на банки. Гарантирала е захаръ въ Интернационалната банка — въ публичнитъ влагалища — гарантирала е захаръ и въ Генерална банка.

Г. Говедаровъ (д. сг): За да не остане нищо!

Министъръ И. Качаковъ: И днесъ, както се каза, отъ произведеното количество оставатъ стотина хиляди килограма захаръ. Очевидно, съ тѣзи свои действия тая захарна фабрика е изпаднала въ неплатежоспособност и днесъ вземанията на цвеклопроизводителитъ, възлизаци на около 17 милиона лева, сѫ несъбираеми.

Налага се, следователно, да се взематъ мѣрки, щото такива случаи въ бъдеще да не се повтарятъ. Тия мѣрки се състоятъ въ даване привилегия на вземанията на цвеклопроизводителитъ, като имъ се даде предимство при удовлетворението имъ предъ ония предимства, които по една или друга причина захарнитъ фабрики създаватъ за другитъ си кредитори.

Съ предлагания законопроектъ ние учредяваме тая привилегия въ полза на цвеклопроизводителитъ, като й даваме редъ следъ вземанията на държавата. По тоя начинъ вземането на цвеклопроизводителя придобива едно предимство предъ всички други вземания, обезпечени или не съ залогъ или ипотека.

Г. Говедаровъ (д. сг): Ще има ли обратна сила законътъ?

К. Кораковъ (д): Г. министре! Моля Ви се! Понеже въ последствие законътъ ще се прилага отъ съдилищата, трѣбва да се изкажете ясно, тази привилегия преди ипотека ли е, или е следъ нея?

Министъръ И. Качаковъ: Повдига се отъ нѣкои г. г. народни представители, и особено отъ г. Падаревъ, въпросътъ, че трѣбвало въ законопроекта ясно и категорично да се каже, има ли законътъ обратна сила или не. Въ никой законъ, който засѣга частноправнитъ отношения, такива постановления не се поставятъ. Това е единъ правенъ абсурдъ.

Дали привилегията е следъ тая на държавата, предхожда ли тя тая на привилегированитъ вземания, тая на обезпеченитъ съ залогъ или ипотека кредитори — това е въпросъ, който отъ нашата съдебна практика е разрешенъ. Когато вземането стане изискуемо и се пристъпи къмъ неговото събиране, тогава, ако законътъ го прави привилегировано, то ще бѣде удовлетворено преди ония вземания, които по законъ то предшествува. Това е моятъ отговоръ на този въпросъ.

К. Кораковъ (д): Не бѣше ясно.

Г. Говедаровъ (д. сг): Не е ясно.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Това нѣма да бѣде!

Г. Говедаровъ (д. сг): Не е ясно. Кажете конкретно: креанситъ на цвеклопроизводителитъ въ Бургазкия окръгъ, въ района на Каялийската фабрика, иматъ ли привилегия, която да се упражни спрямо гарантитъ права на Интернационалната банка и на Генералната банка? Защото, ако нѣматъ, вие не ще можете да удовлетворите съ сантимъ креанситъ на сегашнитъ цвеклопроизводителите-кредитори!

Министъръ И. Качаковъ: Това е много ясно, г. Говедаровъ!

Г. Говедаровъ (д. сг): Обратна сила ще има ли?

Министъръ И. Качаковъ: Привилегията се прилага не отъ момента, въ който е създадена, а дали тя съществува въ момента, когато вземанията станатъ изискуеми и се пристъпи къмъ тѣхното осъществяване.

Г. Говедаровъ (д. сг): Варантъ има вече направенъ тукъ. Конкретно кажете сега.

Министъръ И. Качаковъ: Нѣма никакво значение, г. Говедаровъ! Азъ съмъ много ясенъ.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Тогава, вие не давате нищо на цвеклопроизводителитъ.

Министъръ И. Качаковъ: Тази привилегия явно следва следъ привилегията на държавата.

Г. Говедаровъ (д. сг): Значи, тя е по-силна отъ гарантитъ права на дветъ банки.

Министъръ И. Качаковъ: Да, по-силна отъ гарантитъ права на кредитора.

К. Кораковъ (д): А ипотека ли?

Министъръ И. Качаковъ: Азъ Ви казахъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): На всички досегашни кредитори.

Председателствуващъ Н. Шоповъ (Звъни)

Министъръ И. Качаковъ: Други отъ г. г. народнитъ представители повдигатъ въпросъ за разширение на законопроекта, като искатъ той да обхване вземанията на земледѣлец-производител, произходящи отъ продажбата на всички негови произведения, и втори важенъ въпросъ — да се предвиди и начинъ за гарантиране прибирането на вземанията. Това сѫ въпроси, г. г. народни представители, които ще се обсъдятъ въ комисията. . . .

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Добре.

Министъръ И. Качаковъ: . . . и тамъ всички искания ще бѣдатъ съобразени.

Г. г. народни представители: Този законопроектъ има две страни: правна и социална.

Г. Говедаровъ (д. сг): По-скоро, правна,

Министъръ И. Качаковъ: Обясненията, които дадохъ по първия въпросъ, смѣтамъ, че сѫ достатъчни. Ще имаме възможност и при второто четене, когато тоя законопроектъ ще добие окончателната си редакция, да се спремъ пакъ на този въпросъ.

Но вториятъ въпросъ — социалниятъ — за насъ е много важенъ. Ние дължимъ да гарантираме на производител-земледѣлецъ прибирането стойността на неговитъ произведения. Съ тоя законопроектъ ние поставяме началото на това гарантиране. Ако въ комисията законопроектътъ бѣде разширенъ, той може да обхване изобщо вземанията на земледѣлитъ, произходящи отъ продажбата на всички тѣхни произведения.

Г. Говедаровъ (д. сг): Всички не може — нѣкои!

Министъръ И. Качаковъ: Правителството мисли по тоя въпросъ, то не е чуждо на тая идея, но то остави да проучи тая проблема въ зависимост отъ въпроса за подобяване кредита въ страната. И въ връзка съ проучванията, които ще направи по тоя въпросъ, то вѣроятно ще ви сезира съ другъ законопроектъ, гонещъ същата целъ.

Настоящият законопроект пъкъ, въ тоя видъ, какъвто е, азъ моля г. г. народнитъ представители — като иматъ предъ видъ, че бележкитъ, които се направиха, ще бъдатъ разгледани въ комисията — да го гласуватъ, за да успокоимъ производителите относно прибирането неговитъ вземания и да го привържемъ още повече и къмъ властта, и къмъ държавата. (Ръжкоплъскания отъ мнозинството и Г. Говедаровъ)

Е. Шидерски (з): Да, и къмъ държавата.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ на първо четене законопроекта за гарантиране вземанията на шеклопроизводителитъ, моля, да вдигнатъ ръжката. Мнозинство, Събранието приема.

Г. Говедаровъ (д. ст): И по възможност по-бърво да мине въ комисията.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Джанкардашлийски.

Д. Джанкардашлийски (нац. д): Г. г. народни представители! Нуждата отъ тоя законопроектъ е всеобщо призната; неговата важностъ и значение сж безспорни. По тия съображения, и предъ видъ на неговата спешностъ, азъ моля законопроектътъ да бъде гласуванъ сега и на второ четене, а поправкитъ, които има да се направятъ въ комисията, да бъдатъ приети тукъ при третото му четене.

Министъръ И. Качаковъ: Г. Джанкардашлийски! Азъ поменахъ, че отъ народни представители се направиха искания, законопроектътъ да се разнири и да обхване вземанията и за други земеделски произведения. Точно заради това се налага законопроектътъ да бъде обсъденъ въ комисията преди второто четене. И затова азъ Ви моля да оттеглите предложението си. (Ръжкоплъскания отъ мнозинството)

Д. Джанкардашлийски (нац. д): Оттеглямъ го.

Е. Шидерски (з): Комисията утре преди обѣдъ да се събере.

Г. Говедаровъ (д. ст): Г. министре! Има една лоша практика: комисията се свиква, а не се поканватъ въ нея господата, които сж говорили на първо четене.

Министъръ И. Качаковъ: Елате, бе! Азъ имамъ тая практика. Азъ ви каия.

Г. Говедаровъ (д. ст): Нека се поддържа тая практика; да се канятъ и хората, които сж говорили на първо четене.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Министъръ В. Димовъ: Г. г. народни представители! Известно ви е, че миналата недѣля народниятъ писателъ Добри Немировъ празнува своя 30-годишенъ юбилей. Той е единъ отъ живитъ голѣми писатели на нашата обществено-българската интелигенция и българскиятъ народъ му отдалоха заслужена почитъ. Писателътъ е работилъ същевременно въ нашето Министерство на благоустройството 12 години като библиотекаръ. Министерството смѣтна, че въ този моментъ на общо колебание ние ще трѣбва да подкрепваме заслужилитъ дейци и творци на народната мисълъ. И ето защо Министерството на благоустройството предлага на народното представителство да гласува отпущнатата отъ министерството на писателя помощъ въ форма на тухли и материалъ отъ „Тича“, за да му помогнемъ при изграждането на собственъ домъ.

Моля народното представителство единодушно да гласува това предложение. (Ръжкоплъскания отъ всички страни и гласове „Браво!“)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Ръжкоплъскането на г. г. народнитъ представители отъ всичкитъ страни показва, че тѣ даватъ съгласието си за пререждането на дневния редъ.

Г. докладчикътъ ще докладва решението на проше-тарната комисия.

Докладчикъ Т. Савовъ (з): Ще докладвамъ по списъкъ XIV. Пореденъ № 107.

Юбилейниятъ комитетъ „Добри Немировъ“, съ писмо № 10 отъ 21 ноември м. г., моли г. министра на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството, да даде известна помощъ на писателя Добри Немировъ.

Г. Говедаровъ (д. ст): Четете само решението на комисията.

Докладчикъ Т. Савовъ (з): Специална комисия при Министерството на благоустройството, съ специаленъ протоколъ, е изказала мнение, и, въ съгласие съ това мнение, проше-тарната комисия е решила, да се отпущнатъ безплатно на г. Добри Немировъ, отъ гр. София, 35.000 тухли отъ Държавната тухларна фабрика въ гр. София, 25 куб. м. трети, 23 куб. м. дъски за обшивка, куфряжъ и подъ, 8 куб. м. материалъ за прозорци и стълби и 120 кв. м. паркетъ отъ трудовото горско стопанство „Тича“, като даръ по случай юбилея му за 30-годишна писателска дейностъ. Моля г. г. народнитъ представители да се съгласятъ съ решението на проше-тарната комисия.

Г. Говедаровъ (д. ст): Азъ предлагамъ Камарата единодушно, безъ дебати, да гласува това предложение.

Обаждатъ се: Нѣма да има дебати.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ предложението на г. министра на общественитъ сгради и решението на проше-тарната комисия, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръжката. Мнозинство, Събранието приема.

Г. Говедаровъ (д. ст): Не мнозинство, а единодушно — да се отбележи.

Нѣкой отъ земеделцитъ: Безъ комуниститъ.

Г. Говедаровъ (д. ст): Тѣ сж отгатакъ барикадата!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Пристъпваме къмъ третата точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за занаятитъ.

Министъръ В. Димовъ: Да продължатъ разискванията.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Христо Манафовъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Цачо Стояновъ.

Ц. Стояновъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Трѣбва да признаемъ, че законопроектътъ за занаятитъ е единъ отъ най-важнитъ и съществени стопански законопроекти, защото засѣга едно отъ най-голѣмитъ стопанско-производителни съсловия, именно занаятчийтъ. Следъ земеделското съсловие, като производително-стопанско съсловие иде занаятчийството, и затова правителството на Народния блокъ му отдава голѣма грижа съ предложения законопроектъ за занаятитъ.

Г. г. народни представители! Този законопроектъ е още по-важенъ, защото положението и състоянието на занаятчийското съсловие е мизерно, е непоносимо. Отъ нѣколко години това съсловие повече отъ другитъ изнемогна, повече отъ другитъ страдъ, защото то чувствава не само наравно съ другитъ удара и печата на голѣмата свѣтовна стопанска криза, на разхищническото управление на Демократическия сговоръ, на онѣзи послѣствия, които донесе войната, но същевременно то понася и изнася една борба съ едрата индустрия, която е единичкъ врагъ на занаятчийството въ този моментъ.

Г. г. народни представители! Ние не можемъ да мечтаемъ за онѣзи хубави времена, за които нѣкои стари занаятчи мечтаятъ; за онѣзи хубави условия, за онова цвѣтущо положение, за което много отъ нашитъ занаятчи мислятъ. То загина, то си отиде съ времето. Условията, при които съществуваше нашето занаятчийско съсловие презъ турско о робство, бѣха цвѣтущи за развитие на това съсловие, защото имаше широкъ териториаленъ пазаръ за неговитъ произведения. Отъ Адриатическото море до Черно-море и отъ Дунава до Мряморно море, българскиятъ занаятчия разнасяше своята стока. Българскиятъ занаятчия тогава не бѣше засенатъ и отъ едрата индустрия, и отъ свободната промишленостъ, защото границитъ на

турската империя бѣха затворени за европейскитѣ стоки. Но напоследѣкъ, следъ Кримската война, се наложиха принципитѣ на свободата на промишлеността, манифактурата, и границитѣ на турската държавна бѣха разтворени за всички стоки на едрата европейска индустрия. Тя нахлу и въ турската империя, и ние забеляваме, наистина, че нашето занаятчиство започва още тогава да запада.

Наскоро следъ освобождението нашитѣ занаятчи бѣха въ паника. Ние виждаме, че още въ 1883 г. правителството на Петко Каравеловъ взема първитѣ грижи за издигане технически, културно и просвѣтно нашето занаятчиство, като изпраща 9 души занаятчи въ странство, за да усъвършенствуватъ различни занаяти, като жельззарство, кожарство и др. Други наченки отъ този родъ сѣ презъ 1885 г., когато се изпращатъ 38 души занаятчи, за да усъвършенствуватъ отдѣлни занаяти и да издигнатъ нашия занаятчи до стѣпалото, на което се намира европейскитѣ занаятчи.

Нѣщо повече. Въпросътъ се явява вече по-сериозно въ 1892 г., и последващата, защото кризата въ занаятчиското съсловие настѣпва. Голѣмитѣ икономисти и политици считаха, че занаятчиското съсловие, като стопанско-производително съсловие, като стопански производителенъ елементъ, ше трѣбва да излезне отъ общата стопанска област на нацията и държавата, защото то работи съ примитивни срѣдства, а новата машина, усъвършенствуваната техника, едрата индустрия прогресиратъ, и тѣ ше нанесатъ смъртенъ ударъ на това занаятчиство. Обаче, животътъ като че ли опроверга — не напълно разбира се — това разбиране, това схващане на нѣщата, защото днесъ статистиката доказва, че въ Германия, въ Франция — въ по-голѣмитѣ държави и въ България — занаятчиитѣ по брой се увеличаватъ. Но статистиката доказва и друго, че се увеличаватъ не старитѣ занаятчи, сѣ старитѣ примитивни срѣдства. Има нови занаятчи, сѣ нови разбираия, сѣ нова усъвършенствуванa техника — занаятчиство, което е свързано съ развитата техника, съ развитата машина. И днесъ ние виждаме, че въ много работилници има по единъ електромоторъ, има по нѣкаква машина, която съдействува за развитието на занаятчиството.

Но все пакъ нашето занаятчиство трѣбваше да бѣде подпомогнато. И въ 1892 г. се издигнаха нови лозунги, нови принципи, по случай земеделско-промишленото изложение въ гр. Пловдивъ, да се подпомогне занаятчиата чрезъ една организация, която почива на нови принципи и на нови схващания въ това отношение. Дотогава владѣха старитѣ принципи на цеха, на старата организация, които се състояха въ следното: принудително, задължително сдружаване на занаятчиитѣ отъ различни браншове и отъ различни занаяти. Това бѣше съвсемъ неудобно и животътъ го отрече, както ше видимъ впоследствие. И първиятъ законъ, който се създаде въ 1898 г., почива на този принципъ за задължително съюзяване, на задължително сдружаване. Но този законъ падна следъ 2—3 години, защото сами занаятчиитѣ протестираха противъ него. Той не бѣ достатъченъ да урегулира отношенията въ производството и да подпомогне достатъчно нашитѣ занаятчи.

Създаде се втори законъ въ 1903 г. и въ него легнаха сѣщитѣ принципи — принципи на принудително сдружаване; по силата на тоя законъ занаятчииската организация се задължваше да следи за приложението на новия законъ, а не държавата и нейнитѣ органи. Впоследствие и той бѣше отреченъ отъ новитѣ условия. И най-сетне, новитѣ вѣения, новитѣ схващания, новитѣ принципи победиха въ 1910 г., когато правителството на г. Малиновъ гласува сега действащия законъ за занаятчиитѣ. Въ този новъ законъ легнаха принципитѣ, които занаятчиискитѣ сдружения искаха и за които се борѣха. Първиятъ принципъ, най-важниятъ и основенъ, е принципътъ на свободното сдружение на всички занаятчи въ своитѣ организации. Вториятъ принципъ, който легна въ този законъ, е принципътъ, че на занаятчиитѣ ше се помогне чрезъ предвиденитѣ въ глава III отъ този законъ мѣрки. Пакъ въ сѣщия законъ легна принципътъ и за равноправието при уреждане на спорнитѣ отношения между майстори и калфи, така наречениятъ принципъ за равноправието на странитѣ предъ помирителния сѣдъ, който разглеждаше тогавашнитѣ спорове между майстори и калфи. И трѣбва да признаемъ, че тогава като основа се постави голѣмиятъ принципъ, за който всички днесъ се боримъ и задъ който стоимъ — принципътъ за покровителствуването на кооперативното дѣло, който впоследствие трѣбваше да бѣде развитъ и да легне въ днешния законопроектъ като основенъ, най-важенъ и най-сѣщественъ принципъ.

Така се постигна създаването на закона отъ 1910 г., който удовлетвори исканията на занаятчиитѣ, който ги подпомогна доскоро и който сѣществува досега. Обаче но-

витѣ условия наложиха едно измѣнение въ това отношение. Следъ европейската война, следъ управлението на Демократическия сговоръ, следъ развитието на техниката, при новитѣ условия на живота, новитѣ изисквания на пазара, новитѣ вкусове на публиката, занаятчиството трѣбва да бѣде подпомогнато, като се регламентиратъ занаятчиитѣ. И наистина въ настоящия законопроектъ сѣ дебелѣ черти е прокаранъ принципътъ за регламентация на занаятчиитѣ, т. е. занаятчиата да се подготви технически, да се подготви културно, да се подготви професионално-просвѣтно, за да може да създаде съ своя занаятъ нови продукти, които да отговарятъ на съвременнитѣ изисквания и нужди на пазара. Съ това да може той да се бори на пазара съ едрата индустрия и съ другитѣ негови противници като конкуренти. И ние виждаме, че въ това отношение днешниятъ законопроектъ е подчерталъ дебело тия необходими мѣрки.

Вчера и завчера настоящиятъ законопроектъ се разискваше и по-голѣмата частъ отъ ораторитѣ изтъкнаха, че въ него нѣма абсолютно нищо ново. И г. Бобошевски трѣбваше да говори 15 минути и да доказва, че нѣма нищо ново, за да говори следъ това половинъ часъ и да се противопоставя на нововъведенията. Г. Бръшляновъ сѣщонавърти, че въ този законопроектъ нѣма нищо ново. Обаче азъ смѣтамъ, че въ него има много нововъведения; той е много усъвършенствуванъ, въ него има много придобивки, и азъ накратко ше посоча само нѣкои отъ тѣхъ. Напр., въ глава II, въ отдѣлъ „Майстори“, вѣвжда се вече регистрацията, въ специална книга на общината, на майсториитѣ. Това е необходимо, за да се знае броятъ на всички еснафи, на всички занаятчи и сѣществото на занаятчиитѣ.

Ние виждаме, че занаятчиата се освобождава и отъ фирма парасѣ. Това е единъ голѣмъ данѣкъ за нашия занаятчи. Отъ този данѣкъ всички партии правятъ голѣма политика въ всички градски и селски общини. Трѣбва да признаемъ, че наистина общинитѣ реализиратъ голѣми доходи отъ този данѣкъ, но съгласно постановленията на законопроекта всички занаятчи ше бѣдатъ освободени отъ този данѣкъ. По този начинъ се отнема единъ голѣмъ козъ на ония, които говориха, че не се облекчава положението на занаятчиата и че занаятчиата е претоваренъ съ извънредно много данѣци.

По отношение на чужденитѣ настоящиятъ законопроектъ дава една привилегия на нашитѣ занаятчи, която се състои въ следното. Търговско-индустриалната камара може да не позволи на нѣкои чужденци да откриятъ занаятчииски работилници, когато намѣри това за необходимо, когато види, че интереситѣ на българскитѣ занаятчи отъ това ше пострадатъ.

Друго ново положение въ законопроекта е това, което е прокарано въ чл. 7. Занаятчиитѣ въ всички свои събраия, позиви, протести, се обявяваха противъ недоволната конкуренция на държавнитѣ, общинскитѣ, окръжнитѣ и общественитѣ работилници. Вѣрно е, че въ тѣзи работилници има евтина работна рѣжа и производството имъ е извънредно евтино, поради което то конкурира извънредно силно производството на нашитѣ занаятчи. Съ постановлението на чл. 7 ние удовлетворяваме и това голѣмо искане на занаятчиитѣ, което тѣ не изпушатъ моментъ и день и вестникъ да не заявятъ.

Друго едно нововъведение, което трѣбва да признаемъ, е разумно, е това, което се прокарва въ отдѣла „Чираци“. По-рано всѣко малко момче, навършило 12 години, можеше да стане чиракъ. Сега се иска то да е навършило 14 години, значи да е възмъжало, неговиятъ организъмъ да е сталъ по-здравъ.

Сѣщо така и въ глава III, където се уреждатъ отношенията между самостоятелнитѣ майстори, чирацитѣ и калфитѣ, има доста работи, които сѣ усъвършенствувани въ сравнение съ действащия законъ и сѣ по-нови. Напр., въ чл. 22 се казва, че правото на майсторитѣ да иматъ чираци и калфи може да се отнеме отъ търговско-индустриалнитѣ камари временно или за всѣкога на ония майстори, които се провиняватъ въ грубо нарушение на своитѣ длъжности, въ каквото и да било отношение. Това постановление въ действащия законъ го нѣма.

Въ отдѣла „Занаятчииски сдружения“ почти всички постановления сѣ сѣщитѣ, каквито имаме въ действащия законъ — въ тѣхъ не се прави никаква сѣществена промѣна.

Най-сѣщественитѣ отдѣли, г. г. народни представители, е отдѣлъ III — „Мѣрки за подпомагане на занаятчиитѣ“. Въ този отдѣлъ се учредява една секция за занаятчиитѣ при Министерството на търговията, промишлеността и труда, на която се поставятъ извънредно голѣми задачи. На тази секция се възлага проучването на всички въпроси и мѣроприятия, които сѣ свързани съ преуспѣва-

нето на занаятчийското производство, съпложено на занаятчийски и изобщо съ всичко онова, което интересува занаятчийското производство.

Явно е, г. г. народни представители, че наистина, ако тази секция при Министерството на търговията, промишлеността и труда изпълни своята задача, тя ще даде много на занаятчийското производство. Изпълнението на всички тези задачи се възлага на Централната кооперативна банка, на занаятчийските сдружения, на общините, на държавата и специално на тази секция за занаятите. Ако всички тези институти изпълняват добросъвестно поставените им въ откъде трети цели и задачи за подпомагане занаятчийски, азъ смѣтамъ, че наистина ще достигнем до голѣми резултати, до резултати, каквито сега никой не очаква и никой не може да предвиди. Тукъ, въ този откъде се даватъ едни привилегии на кооперациите, които ще се занимаватъ съ доставката на суровъ материалъ, необходимъ за нашия занаятчия. Нашиятъ занаятчия нѣма евтинъ суровъ материалъ и на него трѣбва да бжде доставенъ този материалъ. Споредъ законопроекта, тази голѣма задача се предпоставя на занаятчийските кооперации, които ще се занимаватъ съ вноса на сурови материали. Така сѣщо кооперациите сѣ, които ще внасятъ безмитенъ инвентаръ — машини, инструменти и т. н., защото занаятчийската работилница отвреме-навреме, отъ години на години трѣбва да се подновява, трѣбва да смѣнява своите машини, своите орѣдия, своите инструменти. Затова е необходимо да се набавятъ тези инструменти и орѣдия на една по-ниска цена.

Така сѣщо предпоставятъ се и кооперации за износъ. Кооперациите ще се занимаватъ съ износъ на нашите занаятчийски изделия. Въ това отношение законопроектътъ предпоставя голѣми облекчения, такива облекчения, каквито предпоставя и за вноса на сурови материали, както и на материали, необходими за занаятчийски инвентаръ. Законопроектътъ предпоставя освобождаването на кооперациите, които ще се занимаватъ съ износъ, отъ износно мито, такси, берии и акцизи, и е далъ даже привилегии по превозването на стоките по българските държавни железници. Следъ като законопроектътъ дава такава голѣма възможност на нашия занаятчия, който е влѣзълъ въ кооперациите, да си набави суровъ материалъ по-евтино, да си набави инвентаръ по-евтино, и който е влѣзълъ въ кооперациите, за да изнесе своето производство, ако наистина то е производство, което може да задоволи изискванията на съвременния пазаръ, азъ считамъ, че наистина той изиграва своята роля и дава възможност на занаятчийски и на занаятчийските кооперации да процъветатъ и да застанатъ въ нашата обща стопанска дейност на онова мѣсто, което имъ подхожда като стопанско производително съсловие въ нашата държава и всрѣдъ нашия народъ.

Но г. г. народни представители, трѣбва да кажа, че този вносъ, който ще стане, на сурови материали, на машини, на инвентаръ, трѣбва да бжде контролиранъ. Тукъ азъ хвърлямъ тази идея за контролата върху тази дейност, защото ще се създаде възможност на кооперациите да внасятъ предмети, съ които едва ли занаятчията ще се занимава, и машини, които едва ли ще изпозува. Затова е необходимъ единъ контролъ, а той е показанъ въ законопроекта така, както е представенъ сега.

Въ законопроекта азъ виждамъ, че има много нововведения.

Чл 48 отъ сѣщия откъде предпоставя дѣлата по вземанията на нашите занаятчи, които сѣ въ сѣдилищата, които сѣ спорни, да се разглеждатъ по съкратенъ редъ. Но трѣбва да кажемъ, че всички дѣла въ сѣдилищата, гледани било по общия редъ, било по съкратения редъ, следъ като излѣзатъ отъ сѣдилищата, при сѣдително-изпълнители се спиратъ по силата на законите, които ние напоследъкъ създадохме, а именно законътъ за облекчение на длъжниците и тоя за закрилата на земеделска-стопанинъ. Едва ли въ това отношение занаятчийски ще могатъ да очакватъ нѣкакво облекчение при постановленията на тия закони, за които ви споменахъ. Азъ считамъ, че тукъ е необходимо да се потърсятъ начини и срѣдства, щото събирането на вземанията на нашите занаятчи да се улесни.

И. Драгойски (д): Ами ако длъжникътъ е земеделец-стопанинъ?

Ц. Стояновъ (д): Да. Ако длъжникътъ е земеделец-стопанинъ, той, по силата на закона за закрилата на земеделска-стопанинъ, ще поиска спиране на вземанията, като срѣщу определени вноски се спре изпълнението.

И. Драгойски (д): Е, тогава?

Ц. Стояновъ (д): Не можемъ да му помогнемъ.

Г. г. народни представители! Така, както законопроектътъ е редактиранъ, азъ считамъ, че той удовлетворява всички искания на нашите занаятчи. Нѣкои отъ народните представители, които говориха по него, казаха, че ние хвърляме прахъ въ откъде на българския занаятчия, че това е едно лицемерие, че ние никога нѣма да подпомогнемъ занаятчията съ тия голѣми реформи, които правимъ съ настоящия законопроектъ, а ще можемъ да подпомогнемъ на занаятчията само тогава, когато му опростимъ данъка, когато му дадемъ еднократна помощ и когато постигнемъ въ болницата да се лѣкува безъ пари. Това бѣха исканията на една група тукъ въ Парламента. Азъ не зная, като опростишъ данъка на единъ занаятчия, следъ като му дадешъ еднократна помощ и го пуствешъ безплатно въ болницата, дали неговата занаятчийска работилница ще трѣгне безъ подновенъ моторъ, безъ нови инструменти, дали ще трѣгне безъ кредити и безъ съществувания? Това е една демагогия, това е прахъ, който се хвърля въ откъде на занаятчийското съсловие. Тази група (Соци работниците) е противъ занаятчийското съсловие. Тя счита, че занаятчийското съсловие е единъ реакционенъ елементъ, че то прѣчи на тѣхната голѣма политика. Задача на тази група е, занаятчийски да се откъснатъ завинаги отъ своите работилници, отъ своите къщи и имоти, за да ги пролетаризиратъ и да вършатъ дѣлото на революцията. Но дали ще бжде по-честити или по-щастливи, нека оставимъ това на историята, нека оставимъ това на годините, които, ако е рекълъ Господъ, може да дойдатъ, но може и да не дойдатъ.

Съ настоящия законопроектъ ние удовлетворяваме ли исканията на занаятчийски въ сдруженията, които съществуватъ днесъ, които се борятъ, които творятъ и произвеждатъ? Азъ смѣтамъ, че по-главните искания, съ изключение само на нѣколко, ние ги удовлетворяваме.

Така, напр., по въпроса на регламентацията на занаятите, т. е. да издигнемъ занаятчийски технически, професионо и културно съ постановленията и мѣрките, които се взематъ съ този законопроектъ, тази целъ е напълно постигната.

Занаятчийски искатъ евтинъ суровъ материалъ; щомъ образуватъ кооперации и влѣзатъ въ тѣхъ, тѣ ще го доставятъ отъ чужбина, колкото имъ е необходимо.

Тѣ искатъ евтини машини, евтинъ инвентаръ; тѣ ще ги доставятъ, щомъ влѣзатъ въ кооперациите и се заинтересуватъ наистина за своята сѣдба, за своето производство. Разбира се, това се отнася за жизнеспособните занаятчи, тия, които могатъ да съществуватъ и които могатъ да излѣржатъ на изискванията на пазара и на вкуса на модерната публика.

Други искания, които отправятъ занаятчийски къмъ насъ, това сѣ: намаление на наемите. Съ законопроекта, който наскоро ще бжде разгледанъ, ще намалимъ наемите на помѣщенията, въ които се помѣщаватъ тѣхните работилници.

Освенъ това, занаятчийски искатъ облекчения на задълженията имъ. По закона за облекчение на длъжниците, който гласувахме, а така сѣщо и съ другите законопроекти, които наскоро ще бжде внесени, вѣрвамъ, че и въ това отношение ще удовлетворимъ тѣхното искане.

Нѣщо повече, Българската централна кооперативна банка облекчи условията по заемите отъ 50-милионния кредитъ, който се раздаде на занаятчийски. Банката намали лихвата на всички занаятчи по този заемъ на 7%; тя намали лихвата на занаятчийските кооперации на 6 1/2%; тя разсрочи тѣхните заеми, като позволи на всички занаятчи, които сѣ взели суми до 3.000 л., да ги погасяватъ въ 2-годишенъ срокъ; до 5.000 л. — въ 3-годишенъ срокъ; до 10.000 л. — въ 4-годишенъ срокъ; надъ 10.000 л. — въ 5-годишенъ срокъ. Значи, банката направи една голѣма разсрочка и едно голѣмо намаление на лихвата. Това бѣха исканията на занаятчийски, които бѣха удовлетворени.

Сега занаятчийски искатъ да се уреди и въпросътъ за тѣхния кредитъ, да могатъ да получатъ евтинъ кредитъ. Българската централна кооперативна банка напоследъкъ обмисли този въпросъ и догождова, доколкото сведенията ми се простиратъ, въ най-скоро време ще бжде внесенъ законопроектъ, по силата на който въ Централната кооперативна банка ще се образува занаятчийски откъде.

И. Драгойски (д): Той е вече образуванъ по решение на кооперативния съветъ.

К. Кораковъ (д): Даже издание има — „Кооперативно дѣло“.

II. Стояновъ (д): Въ този занаятчийски отдѣлъ ще се уреди изцѣло този евтинъ кредитъ, който занаятчийтъ очакватъ. Безспорно, че занаятчийската политика трѣбва да се превърне изцѣло, като реална политика, въ ржцетѣ и въ обсега на Българската централна кооперативна банка. Ние не можемъ да чакаме това отъ Българската земеделѣйска банка, която пое изцѣло грижитѣ за земеделѣйска банка. Българската народна банка пъкъ е емисионна банка. Остава единичка Българската централна кооперативна банка, която си поставя наистина голѣмитѣ задачи — да се даде на занаятчийта евтинъ кредитъ, евтинъ суровъ материалъ и да се намбрятъ пазари на неговитѣ стоки.

И ето най-голѣмиятъ въпросъ, т. г. народни представители — въпросътъ за пазаритѣ. Тукъ и Българската централна кооперативна банка, и ние, и всички ще срѣцнемъ трудности. И даже да се съгласимъ да опростимъ данъци, едвали ще намбримъ пазари, които да раздвижатъ живота, така както много мечтаятъ и сънуватъ. А само отъ това зависи щастieto и благоденствието на нашия занаятчий. И тукъ трѣбва да подчертая сжщата идея, която подчертахъ преди малко, че при раздаването на кредититѣ трѣбва да има пакъ единъ свършенъ контролъ, който ще се състои въ следното: кредити да се отпускатъ само на онѣзи занаятчий, които искатъ да усвършенствуватъ производството си, или на жизнеспособнитѣ занаяти. Защото, т. г. народни представители, има занаяти, които умрѣха. И да имъ давашъ колкото щепъ кредити, не можешъ да ги възвърнешъ. Такъвъ е занаятътъ калпакчийство. Калпакитѣ се замѣниха съ каскети — новъ занаятъ — и напоследъкъ съ шапки. Ако занаятчийта не умѣе да се справи съ новитѣ пазари и съ новитѣ искания, той е загубенъ, той непрестанно ще иска да му се опрощаватъ данъци, да му се даватъ еднократни помощи. Нищо не е въ състояние да го спаси.

И, свършвайки своята речъ, азъ заявявамъ, че ако Българската централна кооперативна банка изпълни своята задача така, както е поставена въ този законопроектъ и въ този, който ще дойде следъ нѣколко дена; ако търговско-индустриалнитѣ камари изпълнятъ поставенитѣ имъ задачи; ако общинитѣ, държавата и секцията при Министерството на търговията, промишлеността и труда изпълнятъ добросъвестно и сериозно поставената имъ задача, занаятчийското производство наново ще заеме онова мѣсто въ нашето национално стопанство, въ общата стопанска дейностъ, което му прилича, което му подобава.

Отъ името на нашата парламентарна група заявявамъ, че ще гласуваме законопроекта. (Ржкоплѣския стѣ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Понеже часътъ е вече 8, моля да се съгласите да вдигнемъ заседанието. За утрешното заседание предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за събиране рѣжитѣ данъци.
2. Първо четене законопроекта за занаятитѣ — продължение разискванията.
3. Второ четене законопроекта за ограничение престъпленията противъ личната и обществена сигурностъ.
4. Първо четене законопроекта за уреждане наемнитѣ отношения.
5. Второ четене законопроекта за разяснение и допълнение чл. 2, алинея трета, отъ закона за опрощаване на глоби.

Одобрение предложенията:

6. За отпушчане народна пенсия на писателя Антонъ Страшимировъ.

7. За одобрение постановленията на Министерския съветъ относно намалението акциза на вината и материалитѣ, отъ които се вари ракия, реколта 1932 г.

Доклади:

8. На комисията по Министерството на правосѣдието относно искането на Софийския окръженъ съдъ да се даде разрешение за сждене чѣкои народни представители.

9. На прошектарната комисия.

10. На комисията по провѣрка на изборитѣ (старозагорски, новозагорски, торноорѣховски и сгидеренски).

Второ четене законопроектитѣ:

11. За юридическитѣ лица.

12. За кариеритѣ.

13. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

14. Разглеждане заявлението на народния представителъ Асенъ Бояджиевъ да му се отпустиатъ дневнитѣ пари за времето, презъ което е билъ задържанъ въ затвора.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣжката. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч.)

Председателъ: **АЛ. МАЛИНОВЪ**

Подпредседателъ: **Н. ШОПОВЪ**

Секретаръ: **Д. ТОТЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**